

PIELIKUMS NR.1

(Ministru kabineta
2008.gada __.decembra
rīkojums Nr.____)

**BŪVNICĪBAS NOZARES ATTĪSTĪBAS PAMATNOSTĀDNES
2009. – 2013.GADAM
(INFORMATĪVĀ DAĻA)**

Rīga,

2008

SATURS

	Lpp.
Lietotie saīsinājumi	3
IEVADS	4
1. SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS	5
1.1. Būvniecības nozares vispārīgs raksturojums	5
1.2. Būvniecības nozares normatīvā bāze un institucionālā struktūra	9
1.3. Būvniecības process	11
1.4. Būvniecības kontroles un uzraudzības sistēma	14
1.5. Būvizstrādājumu aprītes un atbilstības novērtēšanas sistēma	17
1.6. Izglītība, būvzinātne un profesionālā kvalifikācija	21
2. PROBLĒMU FORMULĒJUMS	24
3. BŪVNICĪBAS NOZARES POLITIKAS PAMATPRINCIPI	24
4. BŪVNICĪBAS POLITIKAS MĒRĶI	25
5. POLITIKAS REZULTĀTI, RĪCĪBAS VIRZIENI, DARBĪBAS REZULTĀTI UN REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI TO SASNIEGŠANAI	26
6. IETEKME UZ VALSTS UN PAŠVALDĪBAS BUDŽETIEM NOVĒRTĒJUMS	36
7. TURPMĀKĀS RĪCĪBAS PLĀNOJUMS	36
8. PĀRSKATU SNIEGŠANAS UN NOVĒRTĒŠANAS KĀRTĪBA	36
9. SASAISTE AR PLĀNOŠANAS REĢIONU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMĀS UN STRATĒGIJĀS NOTEIKTAJĀM PRIORITĀTĒM	37

Lietotie saīsinājumi

BEMVA -	valsts aģentūra „Būvniecības, enerģētikas un mājokļu valsts aģentūra”
BIS –	Būvniecības informācijas sistēma
BNP -	Latvijas Būvniecības nacionālā programma 2002.-2012.gadam
CSP -	Centrālā statistikas pārvalde
CEN -	European Committee for Standardization
EAD -	European assesment document
ES -	Eiropas Savienība
EM -	Ekonomikas ministrija
ERAF -	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ETA -	Eiropas tehniskie apstiprinājumi
FM -	Finanšu ministrija
IKP -	Iekšzemes kopprodukts
IUB -	Iepirkumu uzraudzības birojs
IZM -	Izglītības un zinātnes ministrija
LBP –	Latvijas Būvniecības padome
LLU -	Latvijas Lauksaimniecības universitāte
LVS -	Latvijas standarts
MK -	Ministru kabinets
PTAC –	Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
RAPLM -	Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija
RTU -	Rīgas Tehniskā universitāte
SAM -	Satiksmes ministrija
VAS -	valsts akciju sabiedrība
VA -	valsts aģentūra
VBI -	Valsts būvinspekcija
VBN –	Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumi Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi”

Ievads

Būvniecības nozare ir viena no nozīmīgākajām tautsaimniecības nozarēm ES un Latvijas ekonomikā gan pēc finanšu apgrozījuma, gan nodarbināto skaita. Būvniecības nozari raksturo spēcīga valsts ekonomiskās attīstības ietekme, atsevišķu darbu veidu sezonālitate, augsta būvmateriālu, darbaspēka un energoietilpība, kā arī nozīmīgas pamatlīdzekļu uzturēšanas un iegādes izmaksas. ES ietvaros un pasaules mērogā būvniecības nozarē notiek būtiskas pārmaiņas, mainās izpratne par būvniecības nozari un tiek noteiktas jaunas prasības saistībā ar vides aizsardzību, energoresursu efektīvu izmantošanu, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un pielāgošanu mūsdienu sabiedrības vajadzībām.

Būvniecības nozares attīstības pamatnostādnes 2009.-2013.gadam (turpmāk – Pamatnostādnes) ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kurš nosaka politikas pamatprincipus, mērķus un prioritātes būvniecības nozares līdzsvarotai attīstībai turpmākajiem 5 gadiem. Pamatnostādņu galvenais uzdevums ir noteikt politiku ilgtspējīgas un konkurētspējīgas būvniecības nozares attīstībai.

Atbilstoši Ministru Kabineta 2002.gada 12.marta noteikumiem Nr.111 „Ministru kabineta kārtības rullis”, Pamatnostādnes izstrādātas piecu gadu laika periodam.

Pamatnostādnes izstrādātas, pamatojoties uz Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam, Valdības Rīcības plānu par Deklarācijas par Ivara Godmaņa vadītā Ministru kabineta iecerētās darbības īstenošanai un Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (MK 2005.gada 23.marta rīkojums Nr.188), kā arī aizstās pašreizējo būvniecības nozares politikas plānošanas dokumentu - Būvniecības nacionālā programma 2002.-2012.gadam. Pamatnostādņēs ietvertie risināmie jautājumi saistīti ar NAP noteiktiem uzdevumiem tādās jomās kā būvnieku izglītības un profesionālās sagatavošanas uzlabošana, valsts pārvaldes darbības uzlabošana, sadarbības ar privāto sektoru un nevalstiskajām organizācijām veicināšana, kā arī inovāciju, informācijas tehnoloģiju un jaunāko būvniecības tehnoloģiju ieviešana uzņēmējdarbībā. Pamatnostādņēs ir ņemti vērā Eiropas būvniecības nozares Stratēģiskās izpētes programmā ilgtspējīgas un konkurētspējīgas būvniecības nozares izveidošanai līdz 2030.gadam definētie pamatprincipi.

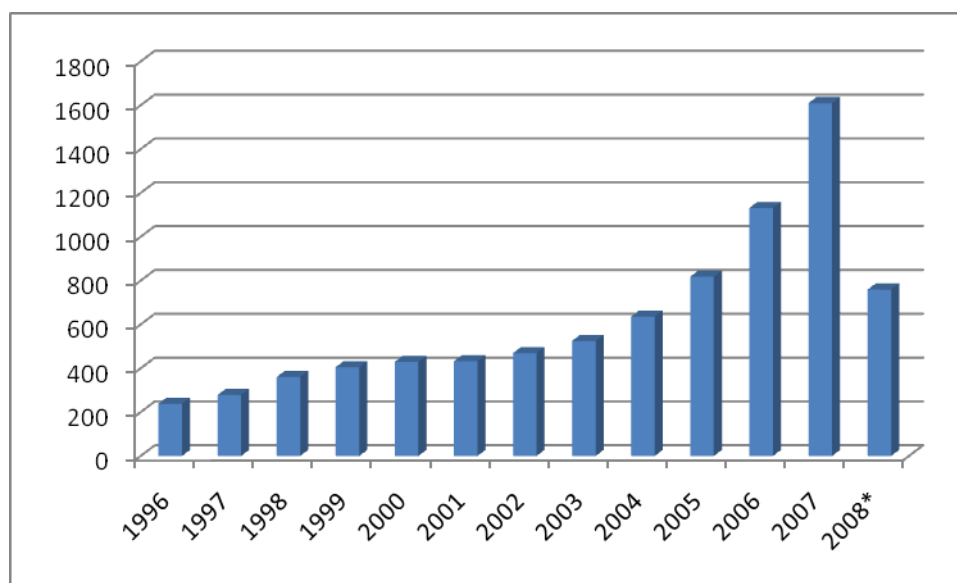
Papildus Pamatnostādņēs noteiktie mērķi un rīcības virzieni ir saistīti ar TM Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnes 2008.–2013.gadam (MK 2008.gada 3.jūnija rīkojums Nr.305), Kultūras ministrijas Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006-2015.gadam „Nacionāla valsts” ilgtermiņa politikas pamatnostādņēs (MK 2006.gada 18.aprīļa rīkojums Nr.264) un SM Transporta attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam (MK 2005.gada 27.aprīļa rīkojums Nr.276) noteiktajiem mērķiem un rīcības virzieniem.

1. Situācijas raksturojums

1.1. Būvniecības nozares vispārīgs raksturojums

Saskaņā ar CSP datiem, Latvijā kopš 2005.gada būvniecības īpatsvars IKP struktūrā ir strauji pieaudzis (2005. gadā - 6,3%, 2006.gadā - 6,8%, 2007.gadā – 14,4%), kas liecina par būvniecības nozares attīstību, pieprasījuma pēc būvniecības pakalpojumiem un būvniecības apjomu pieaugumu. Turpretim 2008.gada 1.pusgadā būvniecības īpatsvars IKP veido vairs tikai 7,2%.

Izvērtējot statistikas rādītājus par būvniecības apjomiem, kopš 1995.gada vērojams izteikts pieaugums, īpaši pēc Latvijas iestāšanās ES 2004.gadā (1.attēls).



* - 2008.gada 1.pusgadā

1.attēls Būvniecības darbu apjoma izmaiņas 1996.-2008.gadā (milj. latu)

Kā redzams, laika periodā no 2004. – 2007.gadam ražošanas apjomi būvniecībā ik gadu pieauga vidēji par 14,1%, tostarp, 2006.gadā – par 13,6%, 2007.gadā – 12,8%, bet 2008.gada 1.pusgadā – 14,7%, bet būvniecības produkcijas apjomi (rēķinot salīdzināmajās cenās) 2008. gada 3. ceturksnī salīdzinājumā ar 2007. gada 3. ceturksni samazinājušies par 7,3%. Tai skaitā jaunās būvniecības apjomi sarukuši par 7,7%.

Savukārt, 2007.gadā ārpus valsts robežām Latvijas būvnieku spēkiem veikto būvdarbu apjoms veidoja 11,6 miljonus latu (2005.gadā – 6,3, 2006.- 10,5 miljoni latu). 2008.gada 1.pusgadā ārpus Latvijas robežām Latvijas būvnieki veikuši būvdarbus 6,1 miljonu latu apmērā, tajā pašā laikā citu valstu būvnieki Latvijas Republikā veikuši būvdarbus 5,6 miljonu latu apmērā. Kā redzams, salīdzinot ar kopējo būvniecības apjomu, imports un eksports būvniecības nozarē veido samērā nelielu daļu.

Būvniecības pakalpojumu pieprasījuma pieaugums ietekmēja vairākus būvniecības nozari raksturojošus rādītājus:

1) būvniecības nozarē darbojošos komersantu un nodarbināto skaitu

Laikā no 1996.gada līdz 2005.gada 1.jūlijam, kad spēkā stājās MK 2005.gada 28.jūnija noteikumi Nr.453 „Būvkomersantu reģistrācijas noteikumi”, bija izsniegtas 5675 licences uzņēmējdarbībai būvniecībā. Kā redzams 1.tabulā katru gadu ir audzis reģistrēto būvkomersantu skaits un uz 2008.gada 1.augustu Būvkomersantu reģistrā kopējais reģistrēto būvkomersantu skaits ir sasniedzis 6600.

1.tabula Būvkomersanti un nodarbinātība būvniecības nozarē 2005.-2008.gadā

Gads	Jauni reģistrētie būvkomersanti	Nodarbināto skaits (tūkst.)	Nodarbinātie būvniecībā (% no kopējo nodarbināto skaita)
2005	1251	90.5	8,7
2006	2887	103.9	9,55
2007	1673	125.6	11,22
2008 jūnijs	671	-	-

Visvairāk būvkomersantu ir reģistrēti Rīgā un Pierīgas reģionos, kur ir vislielākā aktivitāte būvniecībā. Pēc Būvkomersantu reģistra datiem Rīgas rajonā reģistrēti 69,2% no visiem būvkomersantiem. Savukārt, saskaņā ar CSP datiem vairāk kā 50% dzīvojamo ēku projektēšana tiek veikta Rīgā un Pierīgas reģionā. Papildus jāatzīmē, ka Latvijā būvniecībā 2007.gadā bija nodarbināti aptuveni 11% (ES vidēji - 7-8%) no kopējā strādājošo skaita valstī, kā arī ir viens no zemākajiem rādītājiem brīvo darba vietu ziņā.

2) būvniecības izmaksas

Pieaugot pieprasījumam pēc būvniecības pakalpojumiem un būvniecības apjomiem, laika periodā no 2004.gada attiecīgi ir paaugstinājušās būvniecības vidējās izmaksas. 2004.gadā tās pieauga par 6,4%, 2005.gadā – par 11,4%, bet 2006.gadā un 2007.gadā izmaksas pieauga jau attiecīgi par 20,9% un 26,2%. Visvairāk būvniecības izmaksas 2006. un 2007.gadā pieaugušas šādās pozīcijās:

- strādnieku darba samaksa (par 44,2% un 45,5%),
- mašīnu un mehānismu uzturēšanai un ekspluatācijas izmaksas (par 20,9% un 33,2%),
- būvmateriālu un būvizstrādājumu cenas (par 10,1% un 12,4%).

Savukārt, 2008.gada 1.pusgadā strādnieku darba samaksa pieauga par 51,7%, mašīnu un mehānismu uzturēšanai un ekspluatācijas izmaksas – 81,8%, bet būvmateriālu un būvizstrādājumu cenas – par 26,9%.

Būvniecības apjomu un izmaksu pieaugumu ietekmējuši vairāki apstākļi:

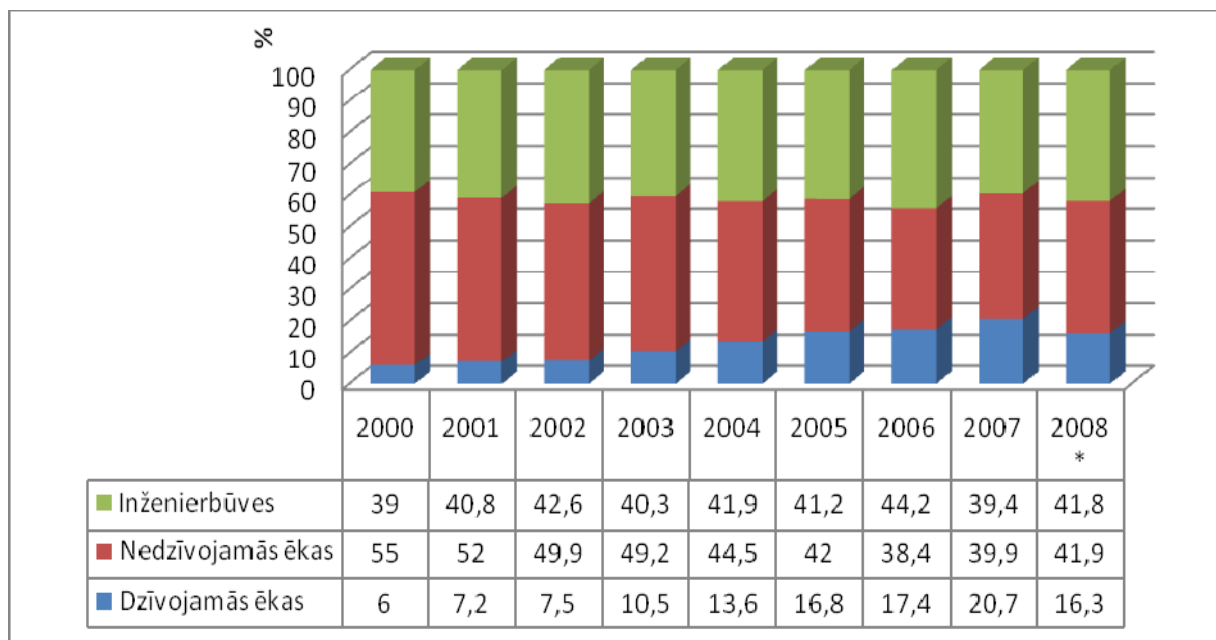
1. Latvijas tirgus straujā integrācija ES, kas radīja pastiprinātu kapitāla iepļūdi (īpaši ES struktūrfondu finansējums un hipotekārie kredīti);
2. citu ES dalībvalstu darba tirgus atvēršana jauno dalībvalstu pilsoņiem, kas veicināja darbaspēka aizplūšanu no Latvijas un kāpināja pieprasījumu pēc darbaspēka Latvijā;
3. izmaksu un cenu izlīdzināšanās starp ES dalībvalstīm;
4. atsevišķu būvmateriālu un būvizstrādājumu trūkums tirgū, kā rezultātā pieauga to imports un attiecīgi - to cenas un kopējās būvniecības izmaksas;
5. energoresursu un ražošanas izmaksu pieaugums;
6. nepietiekamā konkurence atsevišķās būvniecības jomās, piemēram, inženierbūvju būvniecībā, dzīvojamo ēku būvniecībā;
7. nepietiekamā būvniecības uzņēmumu konkurētspēja;
8. „Pelēkās ekonomikas” (nelegālā nodarbinātība, neskaidra naudas plūsma) īpatsvars.

Būtisku būvniecības izmaksu sadārdzinājumu izraisīja 2004.-2006.gada plānošanas periodā būvniecības nozarei piešķirtais finansējums (ERAF un Kohēzijas fonda ietvaros) 1,13 miljardi latu. Vislielākās investīcijas Latvijā saņēma transporta infrastruktūras attīstībai

(periodā no 2004.-2006.gadam no Kohēzijas fonda apmēram 181 miljonu eiro, no ERAF - 93 miljonus eiro) un vides infrastruktūras attīstībai 2005. – 2009.gadam – 402,86 miljoni latu. Lai gan uz doto brīdi situācija būvniecības nozarē ir stabilizējusies, tomēr, jāņem vērā, ka 2007.-2013.gada plānošanas periodam paredzētais ES fondu finansējums ir 2,79 miljardi latu, kas var atkārtoti izraisīt situāciju, kad būvniecības pieprasījums pārsniedz piedāvājumu un tirgus iespējas.

3) būvniecības struktūru

Kā liecina CSP dati, periodā no 2000. – 2007.gadam ir mainījusies būvniecības struktūra (2.attēls) - pieaugusi dzīvojamu ēku būvniecība un samazinājusies nedzīvojamu ēku būvniecība.



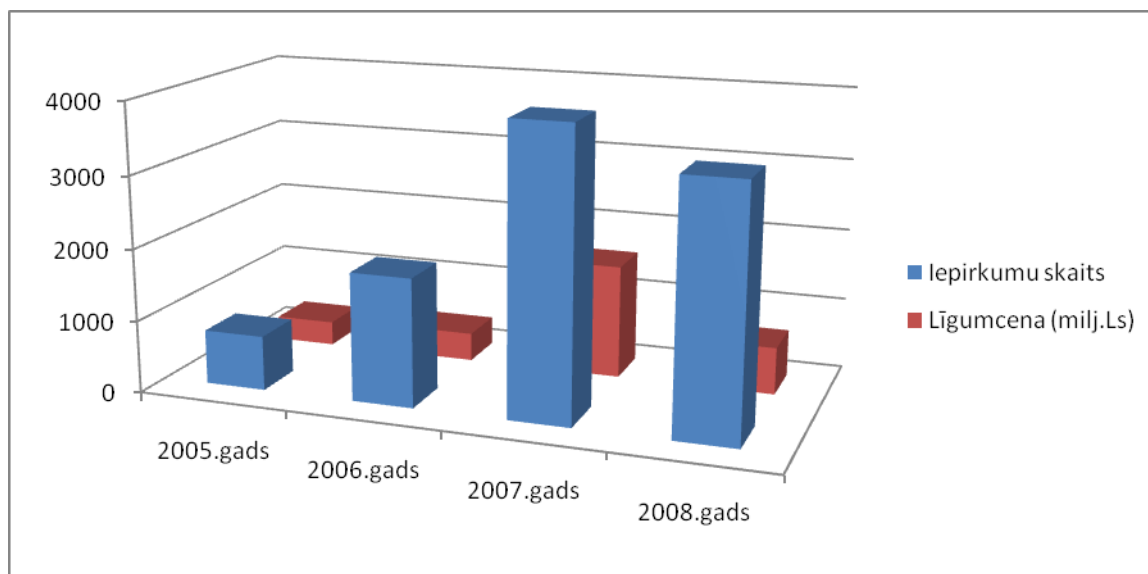
* - 2008.gada 1.pusgads

2.attēls Būvniecības struktūra 2000-2008.gads (%)

Praktiski nemainīgu tirgus daļu ieņem inženierbūvju būvniecība. Papildus jāatzīmē, ka ES fondu finansējuma un valsts atbalsta pieauguma rezultātā 2006.gadā jaunās celtniecības un remontdarbu apjoms tiltu būvniecībā audzis 2,1 reizi. Savukārt dzīvojamu ēku pastiprinātu būvniecības pieaugumu veicināja hipotekāro kredītu izdevīgie nosacījumi un iedzīvotāju materiālās labklājības pieaugums.

4) iepirkumu izmaksas un kvalitāti

Valsts iepirkumu apjoma pieauguma rezultātā (3.attēls) pēc IUB ziņām būvniecības iepirkumu kopējā līgumcena 2005.gadā bija 337,6 miljoni latu, 2006.gadā - 392,7 miljoni latu, 2007.gadā - 1579,1 miljoni latu, samazinājās pretendentu skaits izsludinātajiem iepirkumu konkursiem, ko apliecina arī 2007.gadā FM publiskotā informācija „Par Eiropas Savienības finanšu resursu (struktūrfondu un Kohēzijas fonda) apguvi”, kur FM norāda, ka vairākos būvniecības iepirkumu konkursos nav pieteicies neviens pretendents vai arī pieteicies tikai viens pretendents, kura piedāvājuma cena ievērojami pārsniedza sākotnēji plānoto. Savukārt, līdz 2008.gada 31.oktobrim būvniecības iepirkumu kopējā līgumcena ir 655,5 miljoni latu un būvniecības iepirkumu skaits – 34969, kas liecina par būvniecības iepirkumu samazināšanos.



(pēc IUB datiem, dati par 2008.gadu līdz 2008.gada 31.oktobrim)

3.attēls Būvdarbu iepirkumu statistika 2005.-2008.gads (milj. latu)

Uz doto brīdi būvniecības apjomi ir samazinājušies un pēc IUB datiem vidējais iepirkuma konkursa pretendentu skaits 2007.gadā palielinājies līdz 2,52 un uz 2008.gada 31.oktobri vidējais pretendentu skaits jau ir pieaudzis līdz 4,86, kas liecina par situācijas uzlabošanos valsts iepirkumos un konkurences stabilizēšanos nozarē.

Papildus jāatzīmē, ka 2007.gadā ievērojami palielinājies sūdzību skaits par būvniecības iepirkumu kvalitāti. Pēc IUB datiem 2005., 2006., 2007. un 2008. (līdz 31.oktobrim) gadā ir saņemtas attiecīgi 265, 299, 333 un 513 sūdzības, no kurām attiecīgi 27%, 26%, 23% un 43% ir par būvniecības iepirkumu procedūrām. Tādējādi, 2008.gadā ir gandrīz divas reizes vairāk sūdzību par būvniecības iepirkumu procedūrām kā iepriekšējā gadā, kā arī dubultojies pamatoto sūdzību skaits par būvniecības iepirkumiem. Būtiskākās problēmas, kas konstatētas saņemtajās sūdzībās, ir saistītas ar būvniecības iepirkumu dokumentācijas un specifikāciju sagatavošanu, kā arī pretendentu atlasei noteiktajiem kritērijiem.

Būtiskākās problēmas vērojamas valsts un pašvaldību iepirkumu būvniecībā organizēšanā, kas tiek rīkoti gandrīz visās ministrijās un citās valsts iestādēs pašu spēkiem, kā rezultātā iepirkumu komisijās strādā nepietiekami kompetenti, ikdienā ar būvniecību un iepirkumiem nesaistīti komisijas locekļi. Iepirkumu kvalitātes uzlabošanai ministriju padotībā tiek veidotas aģentūras vai uzņēmumi ar būvniecību saistītu funkciju īstenošanai. Šobrīd ministriju padotībā ir izveidotas Aizsardzības īpašumu aģentūra, Iekšlietu īpašumu aģentūra, VAS Tiesu namu aģentūra, VAS "Diplomātiskais serviss", VAS "Latvijas Valsts ceļi", Kultūras ministrijas padotībā izveidota VA "Jaunie trīs brāļi". Tā kā valsts pārvaldes iestāžu sadarbība galvenokārt notiek pa vertikāli, tad izpildinstitūciju savstarpējā sadarbība nav pietiekami efektīva un vairumā gadījumu nenotiek vispār, ja funkciju izpildei tas nav īpaši paredzēts.

Būvniecības iepirkumi valsts un pašvaldību institūcijās tiek organizēti reizi gadā vai pat retāk, tādējādi konkursa dokumentācijas kvalitāti ietekmē konkursa vērtēšanas komisiju kvalifikācijas un pieredzes trūkums, kā arī vienotas metodikas būvniecības iepirkumu sagatavošanā trūkums, kas atspoguļojas sūdzību statistikā.

Nepilnības valsts un pašvaldību iepirkumu būvniecībā organizēšanā ir pamats tam, ka būvniecībai paredzētie finanšu resursi un iesaistītais intelektuālais potenciāls netiek pietiekami efektīvi izmantoti. Bieži vien kā galvenais konkursa vērtēšanas kritērijs nepamatoti tiek izvirzīts piedāvātā zemākā cena. Situāciju būvniecības iepirkumu organizēšanā varētu uzlabot vienotas metodikas piemērošana konkursa nolikumu izstrādē un iepirkuma īstenošanā.

Papildus jāatzīmē, ka ar mērķi nodrošināt efektīvāku iepirkumu veikšanu ES fondu līdzfinansētajos projektos, Ministru kabinets 2008.gada 19.februārī uzdeva Ekonomikas ministrijai un Būvniecības, enerģētikas un mājokļu valsts aģentūrai sadarbībā ar Satiksmes ministriju un Vides ministriju izstrādāt analītisko izmaksu katalogu, apkopojot informāciju par analītiskajām izmaksām būvniecības nozarē kopumā. Uz to brīdi ir noslēdzies konkurss par minētā kataloga izstrādi.

Viens no būvniecības nozari raksturojošajiem faktoriem ir liels nelegāli nodarbināto skaits un neskaidra finanšu plūsma. Nelegālās nodarbinātības, „aplūkņu algu” un nodokļu maksājumu pārkāpumu mazināšanai Valsts ieņēmumu dienests 2007.gadā veicis 432 apsekošanas fiziskām personām piederošajos privātmāju būvobjektos, kuros būvniecību veic 105 juridiskās personas un 555 fiziskās personas. Apsekošanas laikā konstatētas 460 personas, ar kurām nav noslēgti darba līgumi vai kuras veic neregistrētu saimniecisko darbību. Juridiskajām personām piederošos būvobjektos veiktas 326 darba devēju tematiskās pārbaudes. No veiktajām 432 darba devēju tematiskajām pārbaudēm pārkāpumi konstatēti 190 pārbaudēs.

2005.gada pētījumā „Par būvzīmi samazināšanas iespējām Latvijā”, izvērtējot resursu izmantošanas efektivitāti, secināts, ka resursu izmantošanas efektivitāte būvniecības nozarē ir gandrīz nemainīga. Laika posmā no 2001.gada līdz 2005.gadam šis rādītājs nav mainījies, bet salīdzinājumā ar 1995.gadu palielinājies tikai par 2%. Salīdzinot ar vidējo resursu atdevi valstī, būvniecības nozarē laika posmā kopš 2001.gada šis rādītājs uzlabojies nepilna procenta apjomā.

Pieprasījuma straujais pieaugums, parādīja, ka būvniecības uzņēmumiem nav pietiekami resursi gan darbaspēka ziņā, gan materiālu apjomu ziņā.

Pēdējos gados arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta energoresursu ekonomiskai izmantošanai ēkās, būvju ilgtspējībai un pieejamībai, kā arī kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai. Tāpēc tiek ieviestas jaunas metodes un pieejas būvniecības ieceru īstenošanai, piemēram, „zaļais iepirkums”, pasīvo māju būvniecība, alternatīvie ēku apkures risinājumi. Tomēr vēl aizvien nav pietiekami daudz informācijas pasūtītājiem par šādu risinājumu ieguvumiem un iespējām.

1.2. Būvniecības nozares normatīvā bāze un institucionālā struktūra

Būvniecības nozares normatīvais pamats ir 1995.gadā 10.augustā Saeimā pieņemtais Būvniecības likums, kura nosacījumi attiecas uz visu veidu būvēm. Saskaņā ar Būvniecības likuma 6.pantu MK atsevišķām būvēm var noteikt īpašu būvniecības kārtību. Šajā gadījumā normatīvu, kas reglamentē tieši šo būvju būvniecības kārtību, izstrāde ir attiecīgās ministrijas kompetencē. Tādējādi attiecīgā ministrija, kuras kompetencē ietilpst nozares pārraudzība, izstrādā šo būvju būvniecības kārtību, kas ir piemērota attiecīgo būvju specifikai, bet nevar būt pretrunā ar Būvniecības likuma un VBN noteiktajiem būvniecības principiem.

Saskaņā ar Būvniecības likuma 4.panta pirmajā daļā noteikto, būvniecības nozares vispārējo pārraudzību un koordināciju valstī veic EM. Ministrija izstrādā vienotu valsts politiku būvniecībā un nodrošina šīs politikas realizēšanu.

2003.gadā MK izveidoja konsultatīvu padomdevēja institūciju LBP (MK 2003.gada 9.jūlija rīkojums Nr.434 „Par Latvijas Būvniecības padomi”), kuras galvenie uzdevumi ir:

- izstrādāt priekšlikumus par būvniecības attīstības koncepciju un stratēģiju;

EMPamn_101208_Buvnpamatnostadnes; Būvniecības nozares attīstības pamatnostādnes 2009.-2013.gadam

- izvērtēt būvniecības ilglaicīgas attīstības programmu, kā arī normatīvo aktu saskaņotību un to atbilstību būvniecības attīstības koncepcijai;
- izskatīt priekšlikumus normatīvo aktu sistēmas pilnveidošanai būvniecībā;
- izstrādāt priekšlikumus attiecībā uz nozarei nepieciešamo kvalificēto speciālistu (arhitektu, plānotāju, inženieru, tehniķu un strādnieku) profesionālās sagatavošanas stratēģiju;
- izskatīt priekšlikumus par valstiski svarīgām būvēm un dot atzinumus par to projektēšanu, būvniecību un finansēšanu.

LBP sastāvā iekļauti ministriju pārstāvji, pašvaldību un valsts institūciju, būvniecības nozares sabiedrisko organizāciju, kā arī izglītības iestāžu pārstāvji. 2008.gada 23.oktobrī tika parakstīts Ekonomikas ministrijas un būvniecības nozares nevalstisko organizāciju sadarbības memorands, kas paredz pārskatīt valsts un sabiedriskā sektora sadarbības principus un turpmākās darbības virzienus.

2008.gada 1.janvārī tika izveidota VA „Būvniecības, enerģētikas un mājokļu valsts aģentūra”, kuras galvenais mērķis ir īstenot būvniecības politiku valstī, iesaistoties normatīvo aktu izstrādē, nodrošinot informācijas apkopošanu un datu bāzu uzturēšanu par būvniecības nozari. Savukārt būvniecības uzraudzību saskaņā ar MK 2007.gada 4.decembra noteikumiem „Valsts būvinspekcijas nolikums” veic VBI.

Latvijā būvniecības nozares attīstības virzienu un pasākumus nosaka 2002.gadā apstiprinātā BNP 2002.-2012.gadam, kuras galvenais mērķis ir nodrošināt konkurētspējīgas būvniecības attīstību. Daudzi no BNP noteiktajiem mērķiem ir vērsti uz sagatavošanās posmu iestājam ES un normatīvo aktu saskaņošanas procesu, kas vairs nav aktuāli pašreizējai situācijai, kā arī nosaka pasākumus pārejai no SNIp uz LBN sistēmu un prasību harmonizēšanai ar ES normatīvajiem aktiem.

Vispārējo būvniecības procesuālo kārtību pašlaik nosaka Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumi Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi”, kā arī papildus reglamentējošie 72 MK noteikumi, t.sk. 29 Latvijas būvnormatīvi un 15 MK noteikumi, kuri regulē īpašu kārtību dažās būvniecības apakšjomās (piemēram, dzelzceļu, autoceļu, energoapgādes, hidrobūvju un citu būvju būvniecība), un citi normatīvie akti, kopskaitā vairāk nekā 80 normatīvie akti. Laika posmā no Būvniecības likuma un VBN pieņemšanas līdz 2008.gada jūnijam tajos vairākkārtīgi ir izdarīti grozījumi (Būvniecības likumā - 10 grozījumi, bet VBN – 8). Ņemot vērā normatīvo aktu izstrādes un pieņemšanas procedūru, kas pieprasa interešu saskaņošanu ar iesaistītajām pusēm, tā pat kā nepārtraukto normatīvo aktu attīstību (piemēram, Administratīvā procesa likuma pieņemšana) izveidojusies situācija, ka Būvniecības likumā, VBN un citos būvniecības procesu regulējošajos normatīvajos aktos nav izmantota vienota terminoloģija, kā arī joprojām nav pietiekami skaidri un visaptveroši noteikti būvniecības procesa dalībnieki, to pienākumi un atbildības, kā arī atsevišķos normatīvajos aktos saglabājušās prasības, kuras nav saskaņotas ar ES normatīvo aktu prasībām.

Pašreizējais būvizstrādājumu normatīvais regulējums izstrādāts saskaņā ar Padomes 1988. gada 21. decembra Direktīvas 89/106/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz būvizstrādājumiem (turpmāk – Būvizstrādājumu direktīva) prasībām, bet apstiprināšanas procesā ir regulas projekts par būvizstrādājumu aprites vienotām prasībām, kas aizstās Būvizstrādājumu direktīvu. Papildus 2008.gada 28.jūlijā MK apstiprināja Eirokodeksa standartu nacionālo ieviešanas plānu 2008. - 2011.gadam (2008.gada 29.jūlija rīkojums nr. 455 (prot.Nr.53 49§) „Par Eirokodeksa standartu nacionālo ieviešanas plānu 2008.-2011.gadam”), kas pārņem Eiropas Komisijas Rekomendācijas 2003/887/EK par Eirokodeksa ieviešanu un izmantošanu būvēs un nesošajās konstrukcijās un paredz līdz 2010.gadam aizstāt līdz šim spēkā esošos

būvkonstrukciju projektēšanas noteikumus, saglabājot nepieciešamo konstrukciju drošuma līmeni. Tādējādi, attiecīgi nepieciešams precizēt 2001.gada 30.aprīļa noteikumu Nr.181 „Būvizstrādājumu atbilstības novērtēšanas kārtība” nosacījumus.

Jauna joma būvniecības nozares normatīvajos aktos saistīta ar energoresursu racionālu izmantošanu. Pārņemot Eiropas Padomes un Parlamenta 2004.gada 31.marta Direktīvas 2002/91/EK par ēku energoefektivitāti prasības, 2008. gada 13. martā Saeima pieņēma Ēku energoefektivitātes likumu, kura mērķis ir veicināt energoresursu racionālu izmantošanu un uzlabot ēku energoefektivitāti, kā arī izveidot ēku energosertificēšanas sistēmu. Savukārt 2008.gada maijā MK tika apstiprināts EM izstrādātais Latvijas Republikas pirmais energoefektivitātes rīcības plāns 2008. – 2010.gadam (MK 2008.gada 20.maija rīkojums Nr.266 „Par Latvijas Republikas Pirmo energoefektivitātes rīcības plānu 2008.–2010.gadam”), kuras izvirza mērķi līdz 2016. gadam samazināt vidējo īpatnējo siltumenerģijas patēriņu ēkās no pašreizējā 220-250 kWh/m²/gadā uz 195 kwh/m²/gadā. Iegūtais enerģijas ietaupījums ēkās var dot mājsaimniecībās ekonomisko ietaupījumu gadā apmēram 48 milj. LVL apmērā (2005. gada vidējās siltumenerģijas cenās), bet importa maksājuma bilanci gadā var samazināt apmēram par 21 milj. LVL. 2020.gadā. Dotais ietaupījums sasniedzams, realizējot pašreizējo energoefektivitātes tirgus (ēku īpašnieki pasākumus īsteno, izmantojot savus līdzekļus un/vai kredītus) un ekonomisko (energoefektivitātes pasākumu veikšanai tiek izmantots publiskais līdzfinansējums) potenciālu. Pašreizējais straujais energoresursu cenu pieaugums aizvien vairāk stimulē energoefektivitātes tirgus potenciāla apgūšanu.

Galvenie uzdevumi energoefektivitātes jomā ir saistīti ar komunālās infrastruktūras uzlabošanu, nelietderīgas energoresursu izmantošanas novēršanu un vienotas atbalsta politikas izstrādāšanu energoefektivitātes paaugstināšanai siltumapgādes uzņēmumu sistēmās un ēku energoefektivitātes paaugstināšanu. Papildus energoefektivitātes paaugstināšanas jomā ES ierosina arvien lielāku uzmanību pievērst informācijas un sakaru tehnoloģiju izmantošanai, kas palīdzētu samazināt emisijas un veicinātu ilgtspējīgu attīstību. Pašlaik izstrādes procesā ir MK noteikumi par energoefektivitātes novērtēšanu ēkām, pamatojoties uz kuriem, tiks izveidota vienota ēku energoefektivitātes novērtēšanas metodika un sistēma.

Papildus būvniecības nozares normatīvo bāzi nepieciešams pārskatīt un saskaņot ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma, Administratīvā procesa likuma, kā arī ar ES horizontālajos normatīvajos aktos (Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 12.decembra Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū, Direktīva 2005/36/EK prasības par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu un īslaicīgu pakalpojumu sniegšanu, tirgus uzraudzības, darba aizsardzības un publisko iepirkumu jomā) noteiktajām prasībām, novēršot pretrunas agrāk pieņemtajos normatīvajos aktos.

1.3. Būvniecības process

Vispārīgi būves dzīves ciklu un būvniecības procesu var iedalīt šādos posmos:

- 1) būvniecības sagatavošana (teritorijas plānojums, būvniecības iecere, publiskā apspriešana, īpašie un tehniskie noteikumi);
- 2) būvprojektēšana (līdz būvprojekta akceptam);
- 3) būvdarbi (būvatļaujas saņemšana, būvniecības norise, pieņemšana ekspluatācijā);
- 4) būves ekspluatācija (būvju kadastrālā uzmērīšana un reģistrēšana zemesgrāmatā, uzturēšana un apsaimniekošana);
- 5) būves nojaukšana.

Saskaņā ar Būvniecības likuma 1.pantā doto terminoloģiju „būvniecība ir visu veidu būvju projektēšana un būvdarbi”, tādējādi, būves ekspluatācija neietilpst būvniecības procesā un ir apskatīta atbildīgo institūciju politikas plānošanas dokumentos. Pamatnostādnes EMPamn_101208_Buvnpamatnostadnes; Būvniecības nozares attīstības pamatnostādnes 2009.-2013.gadam

izvērtēts būvniecības process un tā dalībnieki sākot no būvniecības ieceres un projektēšanas stadijas līdz būves nodošanai ekspluatācijā.

Būvniecības uzsākšana saistīta ar būvniecības ieceres saskaņošanu vietējās pašvaldības būvvaldē, ko ietekmē esošais teritorijas plānojums. Nepieciešamības gadījumā būvniecības ieceres īstenošanai jāizstrādā detālplānojums, jārīko publiskā apspriešana.

Papildus sarežģījumus būvniecības ieceru īstenošanā rada nepabeigtais teritoriālās plānošanas process. Saskaņā ar RAPLM datiem uz 2008.gada 6.augustu ir 44 pašvaldības, kurās vēl nav spēkā esoša teritorijas plānojuma. Minētā procesa pabeigšanu un attiecīgi arī būvniecības ieceru uzsākšanu ietekmēs arī ar Administratīvi teritoriālās reformas likumu noteiktā administratīvi teritoriālā reforma, kuru paredzēts īstenot līdz 2009.gada vietējo pašvaldību vēlēšanām, un kuras rezultātā paaugstināsies pašvaldību kapacitāte būvniecības nozares pārraudzībā un tiesiskuma kontrolē.

Cits nozīmīgs būvniecības ieceri ietekmējošs aspekts ir nepieciešamība organizēt paredzētās būvniecības publisko apspriešanu, kuras organizēšanas kārtību nosaka Būvniecības likums, MK 2007.gada 25.maija noteikumi Nr.331 „Paredzētās būves publiskās apspriešanas kārtība” un pašvaldību izdotie saistošie noteikumi. Būtiskākās problēmas saistās ar publiskās apspriešanas rezultātu piemērošanu, pašvaldībai lemjot par attiecīgās ieceres atbalstīšanu vai noraidīšanu. Faktiski, publiskās apspriešanas mērķis nav aizliegt būvniecību, bet saskaņot sabiedrības un būvniecības ieceres īstenoāja intereses, kas nevar notikt aizliedzot būvniecību, bet var paredzēt koriģēt sākotnējo būvniecības ieceri. Tomēr, ja būtu noteikts, ka pašvaldībām ir saistoši visi publiskās apspriešanas iebildumi, tad praksē varētu izveidoties situācija, ka jebkurš pašvaldības iedzīvotājs varētu apturēt paredzēto būvniecību.

Būvniecības projektēšanas uzsākšanai, pamatojoties uz plānošanas arhitektūras uzdevumā ietverto informāciju, nepieciešams saņemt vairāku valsts un pašvaldības institūciju īpašos noteikumus un inženierkomunikāciju īpašnieku tehniskos un īpašos noteikumus. Lai arī VBN nosaka termiņu šādu noteikumu sagatavošanai un izsniegšanai, tomēr EM un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras 2007.gadā veiktajā pētījumā “Administratīvo procedūru ietekme uz uzņēmējdarbības vidi Latvijā” uzrādītie dati par būvniecības procesā nepieciešamo dokumentu saskaņošanas procesa ilgumu parāda, ka īpašo un tehnisko noteikumu izsniegšanas ilgums svārstās robežās no 30 līdz 70 dienām. Tādējādi, var secināt, ka būvniecības saskaņošanas procesā iesaistītās institūcijas neievēro normatīvajos aktos noteiktās prasības, kas attiecīgi paildzina būvniecības procesu.

Ar mērķi vienkāršot būvniecības procesu un mazināt administratīvo slogu, VBN ir noteiktas vairākas būvniecības īstenošanas kārtības:

- 1) vispārīgā kārtība;
- 2) kārtība, kas noteikta vienkāršotai rekonstrukcijai vai renovācijai (spēkā no 2005.gada 6.septembra);
- 3) kārtība, kas noteikta apvienotajai projektēšanai un būvdarbiem (spēkā no 2007.gada 26.jūnija);
- 4) kārtība, kas noteikta vienkāršotai inženiertīklu pievadu un iekšējo inženiertīklu izbūvei, rekonstrukcijai vai renovācijai (spēkā no 2007.gada 26.jūnija).

Attiecīgi, ņemot vērā būvniecības ieceres specifiku, būvētājs var izvēlēties atbilstošāko būvniecības kārtību un atbilstoši tai īstenot būvniecības projektu. Tomēr atsevišķās pašvaldībās vēl netiek piemērota vienkāršotā kārtība attiecībā uz inženiertīklu un inženierkomunikāciju pieslēgumiem, un vēl pilnībā nav izprasts vienkāršotajai renovācijai vai rekonstrukcijai piemērotais noklusēšanas princips, t.i., ja 10 darbdienu laikā būvvalde nav sniegusi rakstisku motivētu atteikumu, būvniecības ierosinātais ir tiesīgs uzsākt vienkāršotās renovācijas vai rekonstrukcijas procesu.

Nemot vērā, ka tehnisko un īpašo noteikumu saņemšana aizņem diezgan ilgu laiku, kā arī katrs noteikumu izsniedzējs ir noteicis atšķirīgas izmaksas, aktuāls ir vienas pieturas aģentūras principa pielietojums šī jautājuma risināšanā, kā arī pāreja no maksas pakalpojuma, kur katra institūcija nosaka atšķirīgu samaksu, uz citu samaksas sistēmu – noteiktu valsts nodevu par valsts un pašvaldību institūciju izsniegtajiem tehniskajiem un īpašajiem noteikumiem. Bez nepieciešamības ieviest vienas pieturas aģentūras principu, kopumā pārskatāma arī tehnisko un īpašo noteikumu izsniegšanas nepieciešamība, jo dažkārt izsniegtajiem noteikumiem ir formāls raksturs, citējot spēkā esošo būvniecību reglamentējošo normatīvo aktu prasības. Noteikumi būtu izsniedzami tikai gadījumos, ja ir atkāpes no normatīvā regulējuma (saskaņā ar Būvniecības likuma 16.panta trešo daļu atkāpes pieļaujamas, ja ar alternatīviem tehniskajiem risinājumiem tiek nodrošināta Būvniecības likuma 3.panta trešajā daļā noteikto prasību izpilde, vai, ja veicot ēku rekonstrukciju vai renovāciju, attiecīgās prasības tehniski nav iespējams ievērot vai to ievērošanas dēļ ēka zaudētu savu kultūrvēsturisko vērtību).

Attiecībā uz būvniecības dalībniekiem, būvniecībā kā reglamentētā nozarē ir noteikti nosacījumi fiziskām un juridiskām personām, kuras var veikt būvniecības darbus. Attiecīgi, būvkomersantiem saskaņā ar Būvniecības likuma un Ministru kabineta 2005.gada 28.jūnija noteikumu Nr.453 „Būvkomersantu reģistrācijas noteikumi” nosacījumiem jābūt reģistrētiem Būvkomersantu reģistrā, bet fiziskām personām jābūt būvprakses vai arhitekta prakses sertifikātiem saskaņā ar Būvniecības likuma un Ministru kabineta 2003.gada 8.jūlija noteikumu Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu” nosacījumiem. Saskaņā ar Būvniecības likuma 8.panta nosacījumiem būvprakses un arhitekta prakses sertifikāti attiecas uz šādām jomām – inženierizpēte, projektēšana, ekspertīze, būvdarbu vadīšana, būvuzraudzība. Vislielākās neskaidrības ir saistībā ar ekspertīžu veikšanu būvniecībā, jo pašreizējais normatīvais regulējums nenosaka būveksperta kompetenci un būvekspertīzes apjomu un saturu.

Būvniecības nozares normatīvie akti nav attiecināmi uz būves ekspluatāciju un apsaimniekošanu. Tomēr, ēkās ekspluatēšanas laikā tiek veikti rekonstrukcijas vai renovācijas darbi, kurus saskaņā ar pašreizējo terminoloģiju definē kā būvdarbus. Turpmāk, veicot šādus būvdarbus būs jāpiemēro energoefektivitātes prasības ēkām.

Atsevišķs jautājums saistīts ar būves inventarizācijas lietas nepieciešamību būvprojektēšanas sagatavošanā, ja būvprojektu izstrādā esošai būvei un veicot vienkāršotu renovāciju vai rekonstrukciju un nododot būvi ekspluatācijā. Valsts zemes dienests 2007.gadā veica pētījumu „Būvju kadastrālās uzmērīšanas funkcijas”, kurā izvērtēja inventarizācijas jeb būvju kadastrālās uzmērīšanas procesā iegūto datu nozīmi, izmantošanu un nepieciešamību. Inventarizācijas procesa laikā tiek kontrolēta arī būves atbilstība būvprojektam un inventarizatori, veicot uzmērījumus, konstatē patvaļīgas būvniecības pazīmes. Šāda kārtība ir saglabājusies vēsturiski no ES valstīm vienīgi Latvijā, Igaunijā un Lietuvā. Pētījuma rezultātā tika secināts, ka inventarizācijas procesā iegūtie dati būtībā dublē būvprojektā ietvertu informāciju. Inventarizācijas procesa iegūtie dati var pilnībā nesakrist tādēļ, ka ikvienā projektā var būt izmaiņas un būvniecības procesa noslēgumā tiek konstatētas atkāpes no projekta. Citās ES valstīs par būvju kadastrālās uzmērīšanas veikšanu atbild būvnieks un to kontrolē pašvaldības. Tādējādi, arī Latvijā pakāpeniski būtu jāatsakās no inventarizācijas procesa, nosakot būvnieka un pašvaldības atbildību būvju kadastrālās uzmērīšanas veikšanā.

Jaunajā būvju kadastrālās uzmērīšanas kārtībā, nepieciešams pārejas periods, lai:

- 1) inventarizētu vēsturiskās būves, kurām nav saglabāties būvprojekts un nodrošinātu šādu būvju pirmreizējo reģistrēšanu Nekustamo īpašumu valsts kadastra informācijas sistēmā;

2) atteiktos no būvju kadastrālās uzmērīšanas jaunas būvniecības gadījumos, bet šajā gadījumā ir jāprecizē ēkas nodošanas ekspluatācijā kārtība un atbildība patvaļīgas būvniecības gadījumā;

3) izvērtētu būvju kadastrālās uzmērīšanas funkciju veicējus – vai nodot šo funkciju brīvajā tirgū vai uzticēt pašvaldībām.

2008.gadā Tieslietu ministrija izstrādājusi koncepciju par būvju kadastrālās uzmērīšanas procesa attīstību, kuras ietvaros tiks risināti jautājumi par būvju kadastrālo uzmērītāju lomu un procesa turpmāko nepieciešamību, iespējamo attīstību.

Būvniecības process noslēdzas ar būves pieņemšanas ekspluatācijā, kuras kārtība ir noteikta MK 2004.gada 13.aprīļa noteikumos Nr.299 „Noteikumi par būvju pieņemšanu ekspluatācijā”. Būvvalde saskaņā ar minēto noteikumu nosacījumiem ir atbildīga par būvju pieņemšanas ekspluatācijā prasību ievērošanu savā administratīvajā teritorijā un izveido pieņemšanas komisiju, kuras sastāvā ietilpst pašvaldības būvinspektors, pašvaldības arhitekts, pasūtītājs, autoruzraugs un atsevišķos gadījumos valsts būvinspektors. Pirms komisijas pārbaudes pasūtītājs jau saņem atzinumus no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Sabiedrības veselības aģentūras, Reģionālās vides pārvaldes, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas, Valsts darba inspekcijas, citām institūcijām, ja tās saskaņā ar plānošanas un arhitektūras uzdevumu ir izdevušas tehniskos vai īpašos noteikumus. Ar mērķi samazināt administratīvo slogu, minētā kārtība tika precizēta, nosakot, ka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests sniedz atzinumu tikai sabiedriski nozīmīgām ēkām.

Atsevišķs problēmu loks būvniecības procesa ietvaros vēl aizvien saistīts ar būvju, kuru būvniecība uzsākta vai kuras uzbūvētas līdz Būvniecības likuma pieņemšanai, bet nav pieņemtas ekspluatācijā, kā arī ar patvaļīgas būvniecības gadījumu kontroli un radīto seku novēršanu. Turklāt nereti nav iespējams noteikt šo būvju faktisko pabeigšanas laiku, kā arī arhīvos nav pieejami dokumenti, kuri apliecina, ka šo būvju būvniecība vispār ir bijusi iepriekš saskaņota, lai gan likuma „Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatās” 17. un 18.panta nosacījumi precizē šādus gadījumus.

1.4. Būvniecības kontroles un uzraudzības sistēma

Saskaņā ar Būvniecības likuma nosacījumiem būvniecības uzraudzību ir tiesīgi īstenot valsts un pašvaldību būvinspektori, kuriem ir tiesības apskatīt un pārbaudīt būves, ieiet tajās, apsekot tās, pieprasīt paskaidrojumus un VBN paredzētos dokumentus. Pašreiz būvniecības procesa kontroli un uzraudzību nodrošina trīs līmeņos:

1.līmenis - valsts uzraudzību un kontroli nodrošina VBI saskaņā ar Būvniecības likuma, VBN un MK 2007.gada 4.decembra noteikumu Nr.831 „Valsts būvinspekcijas nolikums” nosacījumiem. VBI kontrolē normatīvo aktu prasību izpildi attiecībā uz būvizstrādājumu kvalitāti (sadarbībā ar PTAC), visu veidu būvju atbilstību drošuma normām, kā arī pārbauda, vai būvniecības dalībnieki, amatpersonas un valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijas ievēro normatīvo aktu prasības būvniecībā.

Kopš 1998.gada, kad VBI uzsāka savu darbību, būvniecības apjoms valstī ir pieaudzis, rēķinot faktiskajās cenās, vairāk nekā trīs reizes. Pieaugot būvniecības apjomiem attiecīgi pieaug arī veicamo pārbažu skaits sabiedriski svarīgos objektos, valsts un pašvaldību būvēs. Darba intensitātes pieauguma dēļ VBI kapacitāte ir kļuvusi nepietiekama. Reģionos viens būvinspektors vairs nevar veikt visas nepieciešamās pārbaudes, lai nodrošinātu kvalitatīvu valsts kontroli būvobjektos. 2007.gadā tika uzsākta VBI reorganizācija ar mērķi novērst valsts institūciju funkciju pārklāšanos, kā arī uzlabot būvniecības procesa kontroli. Reorganizācijas rezultātā VBI ar 2008.gadu pārņēma Valsts energoinspekcijas funkcijas un daļu Valsts darba inspekcijas funkcijas, kas saistītas ar

bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību. Tāpat tiek plānots pārņemt atsevišķas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta funkcijas.

Savas kompetences ietvaros VBI sadarbībā ar PTAC inspektoriem veic būvizstrādājumu tirgus uzraudzību. Tirgus uzraudzības institūcijām ir šādas tiesības:

- apmeklēt būvizstrādājumu ražošanas, uzglabāšanas un tirdzniecības vietas, kā arī būvlaukumus;
- pārbaudīt ar būvizstrādājumu atbilstības novērtēšanu saistīto dokumentāciju un organizēt būvizstrādājumu paraugu pārbaudi un ražošanas procesa kontroles sistēmas auditu, ja tirgus uzraudzībā konstatēta attiecīgajā ražotnē ražoto būvizstrādājumu neatbilstība;
- pieprasīt no būvizstrādājuma ražotāja, importētāja vai personas, kas piedāvā būvizstrādājumu tirgū, ar būvizstrādājuma izgatavošanu un apriti saistīto tehnisko dokumentāciju;
- ņemt būvizstrādājumu paraugus un organizēt to ekspertīzi, lai novērtētu attiecīgo būvizstrādājumu atbilstību normatīvo aktu prasībām;
- ieiet būvlaukumā un pārbaudīt piegādāto būvizstrādājumu pavaddokumentus, un, ja nepieciešams, organizēt būvizstrādājumu pārbaudi;
- pārtraukt būvdarbus, ja tiek iebūvēti tādi reglamentētā sfērā iekļautie būvizstrādājumi, kuriem nav veikta tehniskajos noteikumos noteiktā atbilstības novērtēšana.

Ja tirgus uzraudzības institūcija konstatē, ka būvizstrādājums neatbilst normatīvo aktu prasībām, pakļauj riskam patērētāja drošību un veselību vai apdraud vidi vai īpašumu, tā veic normatīvajos aktos paredzētos pasākumus, lai izņemtu šo būvizstrādājumu no apgrozības un nepieļautu tā piedāvāšanu Latvijas tirgū. Ja tirgus uzraudzības institūcijām nav bijusi pieejama atbilstību apliecināša dokumentācija vai atbilstības deklarācija par Latvijas tirgū piedāvāto būvizstrādājumu, tās var pieprasīt, lai ražotājs vai importētājs tirgus uzraudzības institūcijas noteiktajā termiņā par saviem līdzekļiem veic atkārtotu būvizstrādājuma atbilstības novērtēšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Savukārt par būvdarbos izmantojamo būvizstrādājumu atbilstību normatīvo aktu prasībām un nepieciešamo atbilstības apliecinājumu pieejamību būvlaukumā atbildīgs ir būvdarbu vadītājs.

Tomēr pašreizējā tirgus uzraudzības sistēma nav pietiekami efektīva uzraudzības institūciju kapacitātes dēļ un nespēj pilnībā kontrolēt visu būtiskāko būvizstrādājumu apriti, it sevišķi no trešajām valstīm importēto.

2.līmenis - pašvaldību būvvalžu funkcija saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām” ir būvniecības procesa tiesiskuma nodrošināšana savā administratīvajā teritorijā. Būvniecības pārzināšanai un kontrolei vietējās pašvaldības savā administratīvajā teritorijā izveido būvvaldes, kuru amatpersonas ir tiesīgas veikt būvniecības kontroli. Būvniecības tiešo pārraudzību savā administratīvajā teritorijā veic 524 vietējās pašvaldības (7 lielo pilsētu, 52 pilsētu, 37 novadu un 428 pagastu pašvaldības), kuras šim nolūkam izveidojušas savas būvvaldes vai deleģējušas pārraudzības pilnvaras citām. 2007.gadā darbojās 147 būvvaldes, kurās nodarbināti 99 būvinspektori.

Saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem lēmumu par rīcību patvaļīgās būvniecības gadījumos var pieņemt attiecīgā pašvaldība. Atbilstoši Būvniecības likumam patvaļīga būvniecība ir būvdarbi, kuri tiek veikti bez būvatļaujas vai neatbilst akceptētajam būvprojektam, kā arī:

1. būvdarbi, kuri tiek veikti pēc būvprojekta akceptēšanas, bet pirms būvatļaujas saņemšanas vai neesot spēkā būvatļaujai;
2. būvdarbi, kuri tiek veikti neatbilstoši akceptētajam būvprojektam (esot spēkā būvatļaujai);

3. būvdarbi, kuri tiek veikti bez akceptēta būvprojekta.

Pašvaldība var atļaut turpināt būvniecību pēc tās nosacījumu izpildes (piemēram, būvprojekta pārstrādāšana; būvatļaujas saņemšanas, ja ir akceptēts būvprojekts u.c.) vai uzlikt par pienākumu būvniecības ieceres īstenotājam novērst tās radītās sekas. Vienlaikus Būvniecības likuma 30. pants paredz, ka lēmums par iespēju turpināt būvniecību var tikt pieņemts tikai gadījumā, ja pasūtītājs vai būvētājs veic būvniecību saskaņā ar akceptētu būvprojektu, pretējā gadījumā pašvaldībai jāpieņem lēmums par būvniecības radīto seku novēršanu un iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu. Papildus pašvaldībai ir jāņem vērā arī Administratīvā procesa likuma 4.pantā nostiprinātie vispārējie tiesību principi, kuri var nonākt savstarpējā kolīzijā ar Būvniecības likuma 30.pantā noteikto un vietējās pašvaldības apbūves noteikumiem un teritorijas plānojumu, kā arī citiem būvniecību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, it sevišķi gadījumos, kad būvniecība tiek veikta neatbilstoši akceptētajam būvprojektam.

Jāsecina, ka pašreiz Būvniecības likums precīzi nenodala pašvaldību un valsts institūciju uzraudzības un kontroles funkcijas. Rezultātā ir izveidojusies situācija, ka valsts un pašvaldību būvinspektoriem piešķirtā kompetence ir identiska, un tādējādi, vienu un to pašu jomu uzrauga divas patstāvīgas institūcijas, kuru kopējā sadarbība nav savstarpēji koordinēta. Šāda funkciju dublēšanās un institūciju darbības savstarpēja nesaskaņotība neatbilst vispārējiem valsts pārvaldes principiem un liecina par nepieciešamību pārkārtot būvniecības uzraudzības un kontroles sistēmu, novēršot gadījumus, kad par vienu situāciju var tikt pieņemti atšķirīgi lēmumi no pašvaldības un valsts institūciju puses. Bieži vien būvinspektoru darbu ietekmē pašvaldības vadība, tāpēc viens no risinājumiem būvniecības kontroles sistēmas uzlabošanai ir visu būvinspektoru pakļautība VBI, kas nodrošinātu neatkarību no pašvaldības pieņemtajiem lēmumiem.

3.līmenis - būvdarbu īstenošanā un uzraudzībā ir iesaistīti pasūtītāja pārstāvji - būvuzraugi un autoruzraugi. Būvuzrauga atbildību nosaka MK 2004.gada 10.februāra noteikumi Nr. 72 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 303-03 „Būvuzraudzības noteikumi”, saskaņā ar kuriem būvuzraugs ir atbildīgs par būvprojekta īstenošanu atbilstoši akceptētam būvprojektam un būvdarbi tiktu veikti atbilstoši būvniecību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām; kā arī, lai būvdarbos tiktu izmantoti kvalitatīvi un būvprojektam atbilstoši būvizstrādājumi; pasūtītājam vai būvuzņēmējam nodarītajiem zaudējumiem, kas radušies būvuzrauga bezdarbības vai vainas dēļ. Savukārt, autoruzrauga atbildību nosaka MK 2003.gada 25.jūnija noteikumi Nr.342 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 304-03 „Būvdarbu autoruzraudzības noteikumi”. Autoruzraugs ir būvprojekta autors vai tā pilnvarota persona, kurai jāseko, lai būvniecības dalībnieki nepieļautu patvaļīgas atkāpes no apstiprināta būvprojekta, kā arī saistošo normatīvo aktu un standartu neievērošanu būvdarbu gaitā. Tomēr pašreiz spēkā esošie normatīvie akti precīzi nenosaka, kāda kvalifikācija ir nepieciešama autoruzraudzības izpildē. Kopumā izvērtējot būvuzrauga un autoruzrauga funkcijas, var secināt, ka tās daļēji pārklājas – kā būvuzrauga, tā arī autoruzrauga pienākums ir nodrošināt, lai projekts tiktu īstenots dabā saskaņā ar akceptēto būvprojektu un netiktu pieļautas atkāpes.

Būvniecības procesa uzraudzību kopumā uz doto brīdi apgrūtinā ar vienotas informācijas sistēmas par notiekošo būvniecību sākot ar būvniecības ieceri un beidzot ar ēku pieņemšanu ekspluatācijā trūkums. Neskatoties, ka 2006.gada 5.decembrī tika pieņemti MK noteikumi Nr.983 „Būvniecības informācijas sistēmas noteikumi”, kuri nosaka pamatu būvniecības procesa pārraudzības, caurskatāmības un kontroles funkciju pilnveidošanai, BIS vēl ir izstrādes procesā. 2008.gada 19.februārī apstiprinātais Valdības rīcības plāns paredz, ka līdz 2008.gada 1.septembrim jārīko konkurss un jānoslēdz līgums par BIS ieviešanu. BIS EMPamn_101208_Buvnpamatnostadnes; Būvniecības nozares attīstības pamatnostādnes 2009.-2013.gadam

tiks iekļauta informācija par būvi jau no būvniecības ieceres brīža (būvniecības pieteikuma) līdz būves pieņemšanai ekspluatācijā kā rezultātā mazināsies nelikumīgas būvniecības iespējas un būvniecības process kļūs caurspīdīgāks, valsts un pašvaldību iestādēm būs pieejama informācija par visiem procesiem būvniecības nozarē un sabiedrība tiks informēta par būvniecības procesa laikā pieņemtajiem lēmumiem. Pašlaik pieejamā informācija par būvniecību ir sadrumstalota:

- katra pašvaldība nodrošina savu iespēju robežās publisku informāciju par tās teritorijā paredzamo būvniecību (saskaņā ar Būvniecības likuma 7.panta pirmā daļas 5.punkta nosacījumiem);
- ir izveidotas atsevišķas datu bāzes par reģistrētajiem būvkomersantiem un sertificētajiem speciālistiem būvniecības reglamentētajās jomās.

BIS ieviešana uzlabos informācijas pieejamību par notiekošo un plānoto būvniecību arī citām valsts kontroles institūcijām - Valsts darba inspekcijai, Valsts ieņēmumu dienestam, tādējādi samazinātu nelegālo nodarbinātību un „pelēkās ekonomikas” ietekmi būvniecības nozarē. Lai izpildītu Būvniecības likuma pārejas noteikumu 16.¹punktā doto uzdevumu 2008.gada 18.augustā tika pieņemti MK noteikumi Nr.660 „Kārtība, kādā sniedz informāciju par izsniegtajām būvatļaujām un ekspluatācijā pieņemtajām būvēm, kā arī kārtība, kādā šī informācija ir pieejama”, kuri nosaka, ka līdz BIS darbības uzsākšanai, pašvaldības līdz kārtējā mēneša 15.datumam elektroniski sniegs informāciju EM par iepriekšējā mēnesī izsniegtajām būvatļaujām un ekspluatācijā pieņemtajām būvēm.

Papildus problēmas, veicot būvniecības valsts kontroli rodas saistībā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam, kuru uzraudzību veic RAPLM, jo nereti pārkāpumi būvniecībā tieši izriet no pārkāpumiem teritorijas plānošanas jomā, piemēram, kāpu aizsargjoslu apbūve. Būvniecība un teritorijas plānošana ir savstarpēji ļoti cieši saistītas jomas, jo teritorijas plānojums ir viens no pamatdokumentiem būvniecības ieceres īstenošanai. Taču uz doto brīdi valsts uzraudzība un kontrole būvniecībā sākas ar plānošanas un arhitektūras uzdevuma izsniegšanu, nevis ar teritorijas plānojumu. Šāds sadalījums ir saistīts ar teritorijas plānošanas un būvniecības nozares nošķirtību – teritorijas plānošana ir RAPLM, savukārt, būvniecība - EM kompetencē, kas nenodrošina pietiekamu savstarpējo informācijas apriti un sadarbību pārkāpumu savlaicīgā konstatēšanā un efektīvā novēršanā.

1.5. Būvizstrādājumu aprites un atbilstības novērtēšanas sistēma

Būvizstrādājumu aprites, atbilstības novērtēšanas un tirgus uzraudzības tiesiskais regulējums noteikts ar likumu „Par atbilstības novērtēšanu” Būvniecības likuma 24. un 25.pantu, kā arī ar MK 2001.gada 30.aprīļa noteikumiem Nr.181 “Būvizstrādājumu atbilstības novērtēšanas kārtība reglamentētajā sfērā” (turpmāk – Būvizstrādājumu noteikumi). Būvniecības likums un MK noteikumi definē pienākumu nodrošināt un apliecināt būvizstrādājumu atbilstību būtiskām drošuma prasībām, nosaka būvizstrādājumu ražotāja vai izplatītāja pienākumu nodrošināt nepieciešamo tehnisko dokumentāciju un tās izsekojamību. Minētie noteikumi nosaka atbilstības novērtēšanai pakļautos būvizstrādājumus reglamentētajā sfērā, atbilstības novērtēšanas principus un kārtību, pušu pienākumus un tirgus uzraudzības kārtību. Minētie normatīvie akti pārņem Būvizstrādājumu direktīvas prasības.

Galvenie reglamentētās sfēras būvizstrādājumu aprites nosacījumi tirgū ir to atbilstība būtiskajām drošuma prasībām būvēm, kuras noteiktas ar MK 2001.gada 27.marta noteikumiem Nr.142 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 006-00 "Būtiskās prasības būvēm". Konkrētam būvizstrādājumam jāapliecina atbilstība reglamentētās sfēras tehniskajiem noteikumiem, kuru saraksti tiek publicēti laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” - standartiem vai ETA. Latvijā pamatā tiek piemēroti Latvijas nacionālā standarta statusā

adaptētie harmonizētie CEN standarti. Tehniskajos noteikumos ir noteikta atbilstības novērtēšanas procedūra.

Pastāv vairākas (4+2) atbilstības novērtēšanas sistēmas, kuras piemēro atkarībā no būvizstrādājuma lietošanas mērķa būvē, kā arī tehnisko īpašību nozīmīguma un noturības. Tās atšķiras ar atbilstības novērtēšanas institūciju iesaistīšanas pakāpes būvizstrādājuma atbilstības novērtēšanas procesā. Viskomplicētākajā atbilstības novērtēšanas sistēmā (sistēma 1+ saskaņā ar Būvizstrādājumu direktīvu) atbilstību novērtē un apliecina ES paziņota (notificēta) sertificēšanas institūcija, veicot būvizstrādājumu paraugu sākotnējo un regulāri atkārtotu kontroltestēšanu, kā arī ražošanas procesa kontroles sistēmas nepārtrauktu uzraudzību un novērtēšanu. Būvizstrādājuma atbilstība tiek apliecināta ar atbilstības sertifikātu vai atbilstības deklarāciju.

Sistēmā 3 pirms būvizstrādājuma piedāvāšanas tirgū, ražotājam atbilstības novērtēšanas procesā ir jāiesaista paziņota testēšanas laboratorija, kura veic būvizstrādājuma sākotnējo tipa testēšanu, par kura rezultātiem laboratorija izsniedz testēšanas pārskatu. Visvienkāršākajā – 4.sistēmā, kura parasti tiek piemērota būvizstrādājumiem, kuru lietošanas mērķis nav atbildīgas konstrukcijas, būvizstrādājuma atbilstību apliecina ražotājs, atbilstības novērtēšanas procesā neiesaistot neatkarīgas atbilstības novērtēšanas institūcijas.

Ja tehniskajos noteikumos nav noteikta atbilstības apliecināšanas kārtība, tad būvizstrādājumiem, kuriem tiek izvirzītas stiprības, stabilitātes vai ugunsdrošības prasības, atbilstību apliecina ar ne zemāku kā sistēmu 3. Būvizstrādājumiem, kuriem netiek izvirzītas stiprības, stabilitātes vai ugunsdrošības prasības, ražotājs atbilstību var apliecināt, neiesaistot neatkarīgas atbilstības novērtēšanas institūcijas (var piemērot sistēmu 4).

Ražotājs, vai izplatītājs, ja to nav izdarījis ārpus ES esošs ražotājs, būvizstrādājuma atbilstību apliecina ar atbilstības deklarāciju, arī tad, ja paziņotā institūcija ir izsniegusi atbilstības sertifikātu. Deklarācijas kopiju pievieno katrai Latvijas tirgū piedāvātajai piegādes partijai. Par deklarācijā norādītās informācijas patiesumu atbild būvizstrādājuma ražotājs (piegādātājs) arī tad, ja būvizstrādājuma atbilstības novērtēšanā iesaistīta paziņotā institūcija. Ja būvizstrādājuma atbilstība ir apliecināta saskaņā ar Latvijas nacionālajā standartizācijas sistēmā adaptēto harmonizēto CEN standartu vai ETA, ražotājs to marķē ar CE zīmi, arī sistēmas 4 gadījumā. Ja CE marķējumu nav iespējams izvietot uz būvizstrādājuma vai tā iepakojuma, to norāda būvizstrādājuma pavaddokumentos.

3.tabula Atbilstības apliecināšanas sistēmas saskaņā ar Būvizstrādājumu direktīvu

Atbilstības apliecināšanā ietvertās procedūras	Atbilstības apliecināšanas sistēma saskaņā ar harmonizētajiem CEN standartiem			
	1 (1+)	2 (2+)	3	4
Ražotāja pienākumi				
<ul style="list-style-type: none"> • Tipa sākotnējā testēšana 		●		●
<ul style="list-style-type: none"> • Ražošanas procesa kontrole 	●	●	●	●
<ul style="list-style-type: none"> • Paraugu (periodiska) testēšana 	●	●	●	●
<ul style="list-style-type: none"> • Ražotāja atbilstības apliecinājums (deklarācija par atbilstību saskaņā ar standartu LVS EN 45014 vai attiecīgajiem tehniskajiem noteikumiem) 	1. varianta deklarācija +sertifikāts	1. varianta deklarācija	2. varianta deklarācija	3. varianta deklarācija

Trešās puses pienākumi			
• Tipa sākotnējā testēšana	●		●
• Ražošanas sākotnējā inspekcija, kas t.s. ietver sistemātiskās produkta testēšanas pārbaudi	●	●	
• Ražošanas procesa kontroles nepārtraukta uzraudzība	●	(●)	
• Paraugu audita testēšana	(●)		
• Trešās puses atbilstības apliecinājums	Produkta atbilstības sertifikāts	Ražošanas procesa kontroles atbilstības sertifikāts	Testēšanas pārskats

Latvijā ir derīgi ES paziņoto (notificēto) institūciju izdotie būvizstrādājumu atbilstības apliecinājumi un atbilstības novērtējumi, kas izsniegti saskaņā ar harmonizētajiem tehniskajiem noteikumiem vai to analogiskām nacionālajām adaptācijām, izņemot šo nacionālo adaptāciju nacionālos pielikumus.

Pašreiz Eiropas Padomes un Parlamenta darba kārtībā ir Eiropas komisijas regulas projekts „Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko nosaka saskaņotus būvizstrādājumu tirdzniecības nosacījumus” (Būvizstrādājumu regula), kura varētu tikt apstiprināta 2009.gadā, bet stāties spēkā 2011.gadā. Būvizstrādājumu regulas projektu izskata Eiropas Padomes tehniskās harmonizācijas darba grupā un tā nomainīs pašreiz spēkā esošo Būvizstrādājumu direktīvu.

Salīdzinot ar Būvizstrādājumu direktīvu, Būvizstrādājumu regula skar plašāku būvizstrādājumu aprites jomu, detalizējot prasības tirgus uzraudzībai un regulējumā ietverot gala patērētāju. Atbilstoši Lisabonas stratēģijai, Būvizstrādājumu regula vienkāršos atbilstības novērtēšanas procesu, samazinot ražotājam uzlikto administratīvo slogu, it īpaši vienkāršojot prasības mikrouzņēmumiem. Būvizstrādājumu regula galveno uzsvaru liek uz būvizstrādājumu ekspluatācijas īpašību deklarēšanas ticamību un vienotām tehniskām prasībām (formulējumiem) visā aprites ķēdē. Būtiskākās Būvizstrādājumu regulas projekta atšķirības no Būvizstrādājumu direktīvas:

- paredz 5 atbilstības novērtēšanas sistēmas līdzšinējo 6 vietā (tiek izslēgta sistēma 2);
- tiek vienkāršota sistēma 1+, izslēdzot būvlaukumā vai tirgū ņemtu paraugu audita testēšanu;
- sešu būvēm izvirzīto būtisko prasību vietā tiek ieviestas 7 pamatprasības – tiek ieviesta prasība par racionālu dabas resursu izmantošanu;
- paredz divus tehnisko noteikumu veidus – harmonizētos standartus un EAD;
- atbilstības deklarācijas vietā ražotājs (izplatītājs) sastāda ekspluatācijas īpašību deklarāciju, kurā cita starpā norāda būvizstrādājuma būtiskos raksturlielumus;
- vienkāršotas prasības testēšanas procedūrai, tiek ieviests „tests novērotāja klātbūtnē”;
- paplašina regulējumu, ietverot tajā arī gala lietotāju (īpašnieku);

- precizēts amatnieciski izgatavotu un individuāli izgatavotu (unikālu) būvizstrādājumu statuss;
- precizē atbilstības novērtējumu un atbilstības apliecinājumu izdošanas termiņus;
- precizēta inovatīvu būvizstrādājumu CE marķēšanas iespēja ar EAD, kas nomaina Eiropas tehnisko apstiprinājumu pamatnostādnes un Atbilstības novērtēšanas vienotas izpratnes procedūru.

Regulas mērķis ir nevis noteikt ražojumu drošumu, bet gan nodrošināt uzticamas informācijas norādi par to ekspluatācijas īpašībām. Tas panākts, izstrādājot kopīgu tehnisko formulējumu, ko lieto ražotāji tirgū, un valsts iestādes nosakot tehniskās prasības, kas tieši vai netieši atstāj ietekmi uz ražojumu, ko izmanto būvē. Šis kopējais tehniskais formulējums ir noteikts ar saskaņotajām tehniskajām specifikācijām (saskaņotie Eiropas standarti un Eiropas novērtējuma dokumenti), kas izstrādātas atbilstoši regulai.

Vairākas no Būvizstrādājumu regulas projektā ietvertajām prasībām ir jau ietvertas Būvniecības likumā un Būvizstrādājumu noteikumos, piemēram racionāla dabas resursu izmantošana būvēs, obligāta atbilstības deklarācijas kopijas pievienošana katrai būvizstrādājumu piegādes partijai, būvdarbu vadītāja kā gala patērētāja pienākumi, būvizstrādājuma obligāta CE marķēšana, ja tā atbilstība ir apliecināta ar harmonizētiem tehniskiem noteikumiem. Tāpēc no normatīvo aktu saskaņošanas un ieviešanas viedokļa būtiskas problēmas nav gaidāmas.

Ņemot vērā, ka esošajā būvizstrādājumu aprites procesā ir konstatēti trūkumi, tad, negaidot Būvizstrādājumu regulas spēkā stāšanos, tiek gatavoti grozījumi Būvizstrādājumu noteikumos. Grozījumi bez redakcionāliem precizējumiem skars šādus būtiskākos aspektus:

- atsevišķu tehnisko noteikumu (standartu un ETA) sarakstu vietā laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” ne retāk kā reizi gadā tiks publicēti konsolidēti tehnisko noteikumu saraksti;
- tiek ieviestas Būvizstrādājumu direktīvā lietotie atbilstības novērtēšanas sistēmu apzīmējumi;
- tiek precizēti EM, tirgus uzraudzības institūciju un būvdarbu vadītāju tiesības un pienākumi.

Būvizstrādājumu tirgus uzraudzības sistēmas pilnveidošanai, nepieciešams uzlabot VBI un Patērētāju tiesību aizsardzības centra savstarpējo sadarbību tirgus uzraudzības plānošanā.

Pateicoties visai bagātīgai minerālo izejvielu bāzei, Latvijā ir izdevīgi priekšnoteikumi būvmateriālu rūpniecības attīstībai. Ņemot vērā ievērojamās dolomīta, kaļķakmens, māla un smilšu, kā arī unikālās ģipsšakmens iegulas, Latvijā jānostiprina un jāpaplašina minerālo saistvielu, būvkeramikas, stikla un betona būvizstrādājumu ražošana, tai skaitā, eksportam. Pilnībā jāizmanto Latvijas minerālo resursu bāze būvniecības apgādei ar svarīgākiem un ekoloģiskiem vietējās izcelsmes būvmateriāliem un būvizstrādājumiem. Latvijas Zinātņu akadēmijas sagatavojusi pētījumu programmu „Latvijas zemes dzīļu resursi: apzināšana, izpēte un izmantošana” (Stratēģijas nozares ilgtermiņa attīstībai 2009.-2020.), kuru atbalsta EM. Ņemot vērā to, ka minētās programmas mērķis ir Latvijas tautsaimniecības pieaugošā pieprasījuma nodrošināšana ar zemes dzīļu resursiem, veicot sistēmisku šo resursu apzināšanu, īpašību izpēti un jaunu zinātniski ekonomiski pamatotu un videi draudzīgu inovatīvu tehnoloģiju pamatprincipu izstrādi, nākotnē būtu iespējams būvniecībā izmantot efektīvi materiālus un izstrādājumus, kas iegūti no vietējām izejvielām – māls, kaļķakmens, ģipsšakmens, kvarca smiltis, krāsu zemes u.c. derīgie izrakteņi.

Pašreizējā būvizstrādājumu tirgū vietējiem ražotājiem ir iespējas attīstīt ne tikai ražošanu, kas balstīta uz minerālo resursu bāzes izmantošanu, bet arī ražot koksnis būvizstrādājumus ar augstu pievienoto vērtību vietējam tirgum un eksportam. No cita EMPam_101208_Buvnpamatnostadnes; Būvniecības nozares attīstības pamatnostādnes 2009.-2013.gadam

lietojuma būvizstrādājumiem (metāla izstrādājumi, siltumizolācijas un hidroizolācijas materiāli, apdares materiāli, polimērmateriāli un plastmasas), kuriem Latvijā nav izejvielu bāze, ražojami tikai tie, kuriem iespējama augsta pievienotā vērtība.

1.6. Izglītība, būvzinātne un profesionālā kvalifikācija

Pēdējos gados pieaugot būvniecības apjomiem, būvniecības nozarē un būvizstrādājumu ražošanā ir izteikts kvalificēta darbaspēka trūkums, līdz ar to arī pieaugošs pieprasījums pēc tirgus apstākļiem atbilstoši sagatavotiem darbiniekiem.

Uz doto brīdi 1., 2. vai 3. profesionālās kvalifikācijas līmeņa izglītību būvniecībā Latvijā var iegūt 27 mācību iestādēs. Saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas datiem profesionālās izglītības iestādes ik gadu absolvē vidēji 1100 būvspeciālistu. Profesionālās izglītības iestādēs ir iespējams apgūt 21 būvniecības specialitāti. Tomēr visplašākās iespējas ir apgūt tikai trīs specialitātes – apdares darbu tehniķis (14 profesionālās izglītības iestādēs), apdares darbu strādnieks (7 profesionālās izglītības iestādēs) un namdaris (6 profesionālās izglītības iestādēs). Tādas specialitātes kā ēku celtnieks, mūrnieks vai būvtehniķis ir iekļautas 3 profesionālās izglītības iestāžu mācību programmās. Savukārt, citas specialitātes (flīzētājs, apmetējs, remontstrādnieks, krāsotājs uc.) ir iespēja apgūt ne vairāk kā vienā izglītības iestādē.

Jāatzīmē, ka 2007.gadā pieaudzis profesionālajās izglītības iestādēs būvniecības specialitātēs studējošo skaits – 4964, attiecīgi 2006.gadā – 4520, 2005.gadā – 4242. Tomēr jārēķinās, ka vairums būvfirmu vadības uzskata, ka trūkst augstas kvalifikācijas strādnieku. Būvniecības strādnieku profesiju apguve profesionālajās vidusskolās notiek pēc vienotām prasībām un centralizētie eksāmeni nodrošina kvalifikācijas vērtējuma objektivitāti. Jo īpaši var atzīmēt Rīgas Būvamatniecības vidusskolas izveidotā mācību materiālā bāze, kas ļauj teorētiskās zināšanas nostiprināt ar vispusīgām praktiskām iemaņām ļoti plašā profesiju lokā - no sausās būves speciālistiem līdz metinātājiem.

Vienīgi Rīgas Celtniecības koledžā ir iespēja apgūt 1.līmeņa profesionālo augstāko izglītību kvalifikācijā (4.profesionālās kvalifikācijas līmeņa izglītība) „Būvdarbu vadītājs”, „Arhitekta palīgs” un „Restaurators”.

Savukārt 5.profesionālā kvalifikācijas līmeņa (2.līmeņa profesionālā augstākā izglītība) būvniecības un arhitektūras speciālisti Latvijā tiek sagatavoti RTU Būvniecības un Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātēs un LLU Lauku inženieru fakultātē, kā arī Rēzeknes Augstskolā un RTU Ventspils mācību centrā ir iespēja apgūt mācību programmu „Būvzinātne”. Studējošo skaits RTU un LLU, sākot ar 2006.gadu, būvniecības un arhitektūras fakultātēs ir pieaudzis, kas apliecina jauniešu interesi par būvnieku profesiju.

Laika periodā no 2001.gada izglītības jomā „Arhitektūra un būvniecība” ir apstiprināti 29 profesiju standarti. Tomēr jāatzīmē, ka lielākā daļa no spēkā esošajiem profesiju standartiem ir izstrādāti 2001. - 2003.gadam un tādējādi, būtu nepieciešama to atbilstības jaunākajām prasībām izvērtēšana. Būvniecības speciālistu izglītībā un apmācības sistēmā vēl aizvien trūkst mūsdienu būvniecības tehnoloģijām un jaunākajām praksēm atbilstošas mācību literatūras.

Ar būvzinātnes jautājumiem Latvijā nodarbojas Rīgas Tehniskā universitāte, Latvijas Lauksaimniecības universitātes Lauku būvniecības fakultāte un nelielas zinātnieku grupas Latvijas Zinātņu akadēmijā. 20.gs. 90.gados bija izveidojusies kritiska situācija zinātniskajā darbā, bija nepietiekošs speciālistu skaits, kas mācās doktorantūrā (1998.gadā - 3 doktoranti, 2000. - 1, 2001. – 2), sākot ar 2003.gadu, doktora grāda piešķiršana būvniecības zinātnēs pat netika plānota. Savukārt, 2007.gadā situācija būvzinātnes jomā ir uzlabojusies - RTU bija 39 doktoranti Būvniecības fakultātē un 8 Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātē.

Būvzinātnei paredzēto valsts budžeta līdzekļu sadale ir Latvijas Zinātnes padomes kompetencē. Šīs padomes sastāvā izveidotas vairākas ekspertu komisijas, bet to vidū nav komisijas nozarei "Būvzinātne", kura pārzinātu būvkonstrukciju, būvmehānikas, būvmateriālu un būvtehnoloģijas apakšnozares.

Zinātnes un tehnoloģijas attīstības pamatnostādnes 2006.–2013.gadam un MK 2006.gada 6.jūnija rīkojums Nr.412 „Par prioritārajiem zinātnes virzieniem fundamentālo un lietišķo pētījumu finansēšanai 2006.-2009.gadā” starp prioritārajiem zinātnes virzieniem apstiprina nanotehnoloģijas funkcionālo materiālu iegūšanai un jaunas paaudzes kompozītmateriālus, tomēr tieši būvniecības vajadzībām atsevišķa programma nav ietverta.

Tādējādi, aktuāls vēl aizvien ir jau BNP ietvertais uzdevums Latvijas Zinātnes padomē izveidot ekspertu komisiju "Būvzinātne", kas pārzinātu būvkonstrukciju, būvmehānikas, jaunāko būvmateriālu un būvtehnoloģijas apakšnozares. Minētā uzdevuma īstenošanai, nepieciešams veicināt būvnieku sadarbību ar zinātniskajiem institūtiem, sniedzot informāciju par problemātiku un prasībām ilgtspējīgas būvniecības un sabiedrības vajadzībām.

Latvijas Republikas normatīvie akti nosaka, ka papildus profesionālajai izglītībai, būvniecības speciālistiem un arhitektiem profesionālajai darbībai nepieciešams būvprakses vai arhitekta prakses sertifikāts.

Saskaņā ar MK 2003.gada 8.jūlija noteikumu Nr.383 „Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu” pielikumu ir noteiktas šādas nozīmīgākās arhitekta prakses un būvprakses jomas:

1. Arhitekta prakse;
2. Būvprakse:
 - 2.1. inženierizpēte - ģeotehniskā inženierizpēte;
 - 2.2. projektēšana:
 - 2.2.1. ēku konstrukciju projektēšana
 - 2.2.2. ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu projektēšana
 - 2.2.3. siltumapgādes un ventilācijas sistēmu projektēšana
 - 2.2.4. aukstumapgādes sistēmu projektēšana
 - 2.2.5. lietotāju gāzes apgādes sistēmu projektēšana
 - 2.2.6. maģistrālo naftas un gāzes apgādes sistēmu projektēšana
 - 2.2.7. elektroietaišu projektēšana
 - 2.2.8. telekomunikāciju sistēmu un tīklu projektēšana
 - 2.2.9. meliorācijas sistēmu projektēšana
 - 2.2.10. jūras hidrotehnisko būvju projektēšana
 - 2.2.11. upju hidrotehnisko būvju projektēšana
 - 2.2.12. dzelzceļa sliežu ceļu projektēšana
 - 2.3. projektēšana, būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
 - 2.3.1. ceļu projektēšana, būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
 - 2.3.2. tiltu projektēšana, būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
 - 2.4. būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
 - 2.4.1. ēku būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
 - 2.4.2. restaurācijas darbu vadīšana un būvuzraudzība
 - 2.4.3. ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
 - 2.4.4. siltumapgādes un ventilācijas sistēmu būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
 - 2.4.5. aukstumapgādes sistēmu būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
 - 2.4.6. lietotāju gāzes apgādes sistēmu būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība

- 2.4.7. maģistrālo naftas un gāzes apgādes sistēmu būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
- 2.4.8. elektroietaišu izbūves darbu vadīšana un būvuzraudzība
- 2.4.9. telekomunikāciju sistēmu un tīklu būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
- 2.4.10. meliorācijas sistēmu būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
- 2.4.11. jūras hidrotehnisko būvju būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
- 2.4.12. upju hidrotehnisko būvju būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība
- 2.4.13. dzelzceļa sliežu ceļu būvdarbu vadīšana un būvuzraudzība.

Persona var pretendēt uz būvprakses vai arhitekta prakses sertifikātu vienā vai vairākās sertificēšanas jomās, ja tā ir ieguvusi izglītību arhitektūras vai attiecīgā inženierzinātnes specialitātē un personai ir 3 vai 5 gadus ilga praktiska pieredze, izņemot elektroietaišu būvniecībai (2, 3 vai 5 gadi). Personām ar 2. līmeņa profesionālo augstāko izglītību būvprakses vai arhitekta prakses sertifikāta iegūšanai projektēšanas vai būvdarbu vadīšanas un būvuzraudzības jomās nepieciešama atbilstoša 3 gadu prakse (elektroietaišu jomās 2 gadi), personām ar 1. līmeņa profesionālo augstāko izglītību būvprakses sertifikāta iegūšanai būvdarbu vadīšanas un būvuzraudzības jomās nepieciešama atbilstoša 3 gadu prakse, projektēšanas jomās 5 gadu prakse (elektroietaišu projektēšanā 3 gadi), personām ar vidējo profesionālo izglītību būvprakses sertifikāta iegūšana nepieciešama 5 gadu prakse. Būvprakses vai arhitekta prakses sertifikātu piešķir uz pieciem gadiem. Šāda prasība pēc sertificācijas no ES dalībvalstīm pastāv vienīgi Latvijā, Lietuvā un Igaunijā.

Ņemot vērā, ka minimālās prasības arhitekta izglītībai nosaka Padomes 1985.gada 10.jūnija Direktīva 85/384/EEK attiecībā uz diplomu, sertifikātu un citu kvalifikācijas apliecinājumu savstarpējo atzīšanu arhitektūrā, ieskaitot pasākumus efektīvai uzņēmējdarbības tiesību īstenošanai un brīvībai sniegt pakalpojumus, prasība par sertificēšanu ir papildus prasība, kas no citu ES dalībvalstu viedokļa var tikt uzskatīta par brīvas personu kustības ierobežojošu faktoru, kā arī rada neskaidrības citu valstu speciālistiem īslaicīgu pakalpojumu sniegšanai Latvijas teritorijā. Tādējādi, nepieciešams pārskatīt turpmāko politiku saistībā ar būvniecības speciālistu un arhitektu sertificēšanas sistēmu un tās atbilstību tirgus prasībām.

2. Problēmu vispārīgs formulējums

Izvērtējot apkopoto informāciju, būtiskākās problēmas būvniecības nozarē ir saistītas ar normatīvo aktu neievērošanu izpildvaras līmenī, būvniecības un būvizstrādājumu aprites uzraudzības un kontroles īstenošanu, kā arī būvnieku profesionālo sagatavotību. Savukārt statistikas rādītāji, liecina būvniecību raksturo apjomu un izmaksu straujš kāpums, kā arī zema efektivitāte un nepietiekama konkurētspēja.

Būtiskākās problēmu grupas, uz kuru risināšanu ir vērstas Pamatnostādnes:

- 2.1. trūkumi būvniecības nozares normatīvajā regulējumā (netiek aptvertas atsevišķas jomas un neviennozīmīgais traktējums būvvaldēs) un nepietiekami efektīva institucionālā struktūra. Savukārt, būvizstrādājumu ražošanas un atbilstības novērtēšanas sistēmu pašlaik skar izmaiņas saistībā ar ES Būvizstrādājumu regulas paredzamo pieņemšanu un Eirokodeksa projektēšanas prasību ieviešanu, kurām attiecīgi jā sagatavo normatīvo aktu bāze un atbilstības novērtēšanas institūcijas;
- 2.2. nepietiekami efektīva būvniecības procesa un būvizstrādājumu aprites uzraudzības un kontroles sistēma, ko raksturo uzraudzības un kontroles institūciju nepietiekamā kapacitāte tām uzdoto funkciju īstenošanai, nepietiekamā sadarbība starp valsts un pašvaldību kontroles un uzraudzības institūcijām, kā arī vienotas būvniecības informācijas sistēmas trūkums valstī un neefektīvā sodu sistēma par konstatētajiem pārkāpumiem;
- 2.3. nepietiekamā būvniecības speciālistu un sabiedrības izpratne par ēku energoefektivitātes nozīmi, kā arī kvalificētu speciālistu trūkums būvniecībā. Šādu situāciju ir izraisījusi profesionālās un augstākās izglītības nepietiekamais līmenis un tās neatbilstība tirgus un sabiedrības prasībām, kā arī būvzinātnes vājā sadarbība ar būvniekiem un būvizstrādājumu ražotājiem.

3. Būvniecības nozares politikas pamatprincipi

Vienotas izpratnes princips – visā valstī tiek noteikti un piemēroti vienoti būvniecības organizācijas nosacījumi un kārtība, vienkāršas procedūras, skaidri reglamentēts būvniecības process, tajā iesaistītie dalībnieki, to pienākumi un atbildība no būvniecības ieceres līdz būves nodošanai ekspluatācijā;

Nepārtrauktības un pēctecības princips – mainot normatīvo bāzi, tiek saglabātas vispārīgās prasības, lai likumīgi uzsāktu būvniecības procesu ir iespējams pabeigt pēc jauniem nosacījumiem;

Atklātības un „caurspīdīguma” princips – nodrošināta pieeja valstī vienotai informācijai par būvniecību sākot no būvniecības ieceres pieteikšanas līdz būves nodošanai ekspluatācijā;

Interesu saskaņotības princips – tiek ievērots līdzsvars starp būvniecības ieceru īstenošanu vēlmēm un sabiedrības interesēm;

Drošuma princips – nodrošināt būvizstrādājumu, būvdarbu procesa, iesaistīto darbinieku un ekspluatācijā nodoto būvju drošību;

Videi draudzīgas, konkurētspējīgas un ilgtspējīgas būvniecības princips – īstentot resursu racionālu izmantošanu, inovāciju un jaunāko tehnoloģiju pielietošanu, nodrošināt kultūras mantojuma saglabāšanu, pieejamu būvju būvniecību, tā radot kvalitatīvu dzīves vidi esošajām un nākamajām paaudzēm.

EMPamn_101208_Buvnpamatnostadnes; Būvniecības nozares attīstības pamatnostādnes 2009.-2013.gadam

4. Būvniecības politikas mērķi

Būvniecības nozarē nodrošināta labvēlīga uzņēmējdarbības vide, samazinot administratīvos šķēršļus, pilnveidojot kontroles sistēmu un nodrošinot operatīvu būvniecības informācijas apriti, kā arī veicinot energoefektīvas un videi draudzīgas būvniecības principu ieviešanu.

Apakšmērķi:

1. samazināt administratīvos šķēršļus, pilnveidojot būvniecību reglamentējošo normatīvo aktu sistēmu un uzlabojot nozares institucionālo sistēmu, kā arī veicinot valsts un nevalstisko organizāciju savstarpējo sadarbību;
2. nodrošināt operatīvu un ticamu informācijas apriti no būvniecības ieceres līdz būves nodošanai ekspluatācijā un pilnveidot būvniecības valsts kontroles un uzraudzības un būvizstrādājumu atbilstības novērtēšanas sistēmu;
3. veicināt videi draudzīgas un energoefektīvas būvniecības principu ieviešanu būvniecības nozarē, izveidojot ēku energoefektivitātes novērtēšanas sistēmu un paaugstinot būvnieku profesionālās izglītības un kvalifikācijas līmeni, kā arī veicinot būvzinātnes attīstību.

5. Politikas rezultāti, rīcības virzieni, darbības rezultāti un rezultatīvie rādītāji to sasniegšanai

Politikas rezultāti:

5.1. Administratīvā sloga samazināšana būvniecības procesa īstenošanā par 30% salīdzinot ar 2008.gadā fiksētajām 187 dienām

5.2. Ēku energoefektivitāte paaugstināta par 10% salīdzinot ar 2007.gadā fiksēto 220-250 kWh/m²/gadā vidējo īpatnējo siltumenerģijas patēriņu ēkās

Rīcības virzieni:

5.1.1. Administratīvo šķēršļu samazināšana

Nr.	Uzdevumi	Darbības rezultāti	Atbildīgā/ Iesaistītās institūcijas	Rezultatīvais rādītājs	Termiņš	
					2011	2013
1	<p>1. Pilnveidot būvniecības nozari reglamentējošo normatīvo bāzi saistībā ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vienotu principu piemērošanu būvniecības procesa organizēšanā; - drošuma un ilgtspējas prasību piemērošanu būvēm; - būvniecības dalībnieku atbildību un pienākumiem. 	<p>1. Atbilstoši drošuma, ilgtspējas, vides pieejamības un energoefektivitātes principiem, kā arī ņemot vērā sabiedrības intereses, vides aizsardzības prasības un zinātnes attīstības tendences, pārskatītas būvēm piemērojamās tehniskās prasības, kā arī viennozīmīgi definēti būvniecības dalībnieki, to pienākumi, funkcijas un atbildība.</p> <p>2. Būvizrādājumu apriti reglamentējošie normatīvie akti pārskatīti atbilstoši jaunajām ES iniciatīvām attiecībā uz būvizrādājumu atbilstības novērtēšanu</p>	EM/ VIDM BEMVA EM/BEMVA	<p>1. Saīsināts būvniecības procesa saskaņošanas ilgums (par %)</p> <p>2. Pārstrādāta būvniecības nozari reglamentējošā normatīvā bāze (% no kopējiem būvniecību reglamentējošajiem NA 2008.gadā)</p>	20	40
		<p>3. Vienkāršota un dažādu veidu būvēm diferencēta pieņemšanas ekspluatācijā kārtība (pārskatot būvnieka un pašvaldības atbildību un būvju kadastrālo uzmērīšanu u.c.)</p>	EM/ VBI, IEM, VM, KM, LM, TM		1	
		<p>4. Noteikta viennozīmīga un skaidra maksājumu sistēma (valsts un pašvaldību nodevas un maksas pakalpojumi) būvniecībā</p>	EM/ RAPLM, KM, ZM, VM, IEM, VIDM		1	

		5. Noteikti vienoti būvekspertīžu veikšanas principi (būvprojektēšanas, būvdarbu un būvju tehniskās apsekošanas jomās) un kārtība, kā arī būveksperta kompetence	EM		1	
		6. Būvkonstrukciju projektēšanā ieviestas Eirokodeksa standartu prasības	EM/ SAM, BEMVA	Pārtulkoti Eirokodeksa standarti (%) Sagatavoti Eirokodeksa standartu nacionālie pielikumi (%) Noorganizēti semināri/ informācijas dienas par jaunajām normatīvo aktu un būvkonstrukciju projektēšanas standartu prasībām (skaits)	4	100 100 3
	2. Pilnveidot būvniecības publisko iepirkumu sistēmu	1. Noteiktas vienotas vadlīnijas (standartlīgumi, metodika u.c. dokumentācija) būvniecības publisko iepirkumu organizēšanai	EM/ BEMVA, RAPLM, FM, IUB	Izstrādāti iepirkumu iepirkumu standartdokumentācija (līgums, metodika uc.) (skaits)	2	
Izstrādāts analītiskais būvniecības izmaksu katalogs (datu bāze)				1		
2. Ieviestas zaļā publiskā iepirkuma būvniecībā prasības saskaņā ar EK vadlīnijām par zaļo publisko iepirkumu, kā arī publiskajos iepirkumos ieviesti vides kritēriji videi draudzīgas būvniecības īstenošanā		VIDM	Izstrādāta Rīcības programma (skaits)	1		

Nr.	Uzdevumi	Darbības rezultāti	Atbildīgā/ Iesaistītās institūcijas	Rezultatīvais rādītājs	Termiņš	
					2011	2013
2.	Pilnveidot būvniecības institucionālo sistēmu, samazinot būvniecības procesa sadrumstalotību un būvniecības procesa saskaņošanas ilgumu	1. Atsevišķas būvniecības kontroles funkcijas deleģētas kompetentam nevalstiskajam sektoram, t.sk., pilnvarota kompetentā institūcija ar tiesībām izsniegt ETA būvizstrādājumiem, un izveidota efektīva sadarbības sistēma starp valsts un pašvaldības iestādēm un nevalstiskajām organizācijām, kas nodrošina konsultācijas un priekšlikumus būvniecības normatīvo aktu un politikas izstrādes jautājumos	EM / NVO	1. Deleģēšanas /līdzdarbības līgumu skaits	2	
		2. Ieviests vienas aģentūras princips tehnisko un īpašo noteikumu izsniegšanā, nodrošinot vienotu prasību piemērošanu un nepieciešamās informācijas publisku pieejamību (arī elektroniskā formātā) visiem būvniecības dalībniekiem	EM/ RAPLM, KM, ZM, VIDM, VM	2. Ieviesta labas pārvaldības prakse, samazinot administratīvo kontaktu skaitu būvniecības procesa saskaņošanas laikā (administratīvo kontaktu skaits)	5	3
		3. Optimizēta valsts un pašvaldību būvniecības publisko iepirkumu sistēma, pārskatīti valsts un pašvaldību iepirkumu komisiju būvniecībā organizēšanas principi un paaugstināta to kompetence	EM/ RAPLM, KM, IEM, VIDM, IZM, VM, IUB	Samazināts kopējais sūdzību skaits par būvniecības iepirkumiem (par %)	10	20

		4.Nodrošināts būvniecības uzņēmumu komplekso pārbažu skaits un nodrošināta būvizstrādājumu aprites tirgus uzraudzība atbilstoši noteiktajām prioritātēm un ņemot vērā situāciju tirgū un valsts un sabiedrības intereses	EM/ VDI, VID, VBI	Gadā veiktas kompleksās pārbaudes (pārbažu skaits)	300	510
			VBI/PTAC	Gadā veiktas būvizstrādājumu atbilstības apliecināšanas dokumentu pārbaudes vairum un mazum tirzdzniecības vietās un ražotnēs (pārbažu skaits)	150	250

5.1.2. Būvniecības valsts kontroles un būvizstrādājumu aprites uzraudzības sistēmas pilnveidošana

Nr.	Uzdevumi	Darbības rezultāti	Atbildīgā/ Iesaistītās institūcijas	Rezultatīvais rādītājs	Termiņš	
					2011	2013
1.	Ieviest vienotu Būvniecības informācijas sistēmu visas valsts teritorijā	Ieviešot elektronisko dokumentu apriti būvniecībā, tiks nodrošināta vienotu principu piemērošana būvniecības procesā, informācijas par plānoto un esošo būvniecību sasaiste ar citiem valsts un pašvaldību reģistriem un efektīva informācijas apmaiņa starp valsts un pašvaldības institūcijām, kā arī nodrošināta aktuālās informācijas par būvniecību publiska pieejamība valsts kontroles institūcijām (VID, VDI u.c.) un sabiedrībai, veicinot tās iesaistīšanos būvniecības kontroles procesā.	EM/ RAPLM, ĪUMEPL, BEMVA	1. Visās pašvaldībās ieviesta Būvniecības informācijas sistēma (% ieviests pašvaldībās) 2. Samazināts iestāžu iesniedzamo statistikas atskaišu un pārskatu apjoms (skaits gadā) 3. Uzlabota būvniecības informācijas pieejamība un pieņemto lēmumu savlaicīga publicēšana (dienu skaits)	100	4 5

2.	Pilnveidot būvniecības kontroles un būvizstrādājumu aprites tirgus uzraudzības sistēmu, pārskatot valsts un pašvaldību institūcijām deleģētās funkcijas un paaugstinot to darbības efektivitāti	1. Izveidota centralizēta būvprojekta īstenošanas valsts kontroles sistēma, novēršot valsts un pašvaldību kontroles institūciju funkciju pārklāšanos un paaugstināts būvinspektoru kompetences līmenis	EM/RAPLM VBI	4. Samazināts pamatoto pārsūdzību skaitu par būvniecības pieņemtajiem lēmumiem (%)		30
		2. Pilnveidota par būvniecības procesā konstatētajiem pārkāpumiem piemērojamo sodu sistēma atbilstoši samērīguma un taisnīguma principiem, valsts un sabiedrības interesēm	EM/ RAPLM VBI	5. Izstrādāti precizējumi normatīvajos aktos (normatīvo aktu skaits)	2	

5.2.1. Ēku energoefektivitātes paaugstināšana, izveidojot ēku energoefektivitātes novērtēšanas sistēmu un paaugstinot būvniecības speciālistu kvalifikāciju un veicinot būvzinātnes attīstību

Nr.	Uzdevumi	Darbības rezultāti	Atbildīgā/ Iesaistītās institūcijas	Rezultatīvais rādītājs	Termiņš	
					2011	2013
1.	Paaugstināt ēku energoefektivitāti, veicinot būvnieku un sabiedrības informētības līmeni par energoefektivitātes pasākumiem un vides pieejamības prasībām ēkām, un izveidojot ēku energosertifikācijas sistēmu	Nodrošināta būvnieku un sabiedrības informētība par veicamajiem ēku energoefektivitātes pasākumiem, ēku energosertifikāciju un vides pieejamību	EM/ BEMVA, NVO	Gadā organizēti semināri Sagatavotas publikācijas gadā Gadā organizēts vides pieejamības monitorings un konkursa (skaits)	15 6 3	21 10 5
		Izveidota ēku energoefektivitātes novērtēšanas sistēma	EM/ BEMVA, NVO	Apmācīti un sertificēti energoauditori (skaits) Izveidota ēku energosertifikātu datu bāze (datu bāze) Veikti ēku energoefektivitātes novērtējumi (skaits)	90 2000	140 1 4000

2.	Paaugstināt būvniecības speciālistu kompetenci atbilstoši mūsdienu tirgus prasībām	Pārskatīti un aktualizēti esošie un izstrādāti jauni profesiju standarti jomā „Arhitektūra un būvniecība”	IZM/ EM	Apstiprināti aktuāli un tirgus situācijai atbilstoši profesiju standarti jomā „Arhitektūra un būvniecība” (%)	40	60
		Pārskatīta un izvērtēta būvnieku profesionālās un augstākās izglītības sistēma, to nodrošinājums un mācību programmas	IZM/EM	Veikta izglītības programmu analīze (%)		100
		Precizēta būvniecības speciālistu sertificēšanas kārtība un noteiktās kompetences prasības Uzlabots sertificēšanas institūciju uzraudzības mehānisms par būvniecības nozarē strādājošo sertificēto personu darbības uzraudzību	EM	Precizēti kompetences kritēriji speciālistu sertificēšanai un sertificēšanas institūciju uzraudzībai (normatīvo aktu skaits)	1	

3.	Veicināt būvzinātnes nozīmību būvniecības nozares attīstībā un ēku energoefektivitātes paaugstināšanā	Latvijas Zinātnes padomē izveidota ekspertu komisiju, kura pārzina būvkonstrukciju, būvmehānikas, jaunāko būvmateriālu un būvtehnoloģijas apakšnozares	EM	Darbojas ekspertu komisija (darba grupu skaits)		4
		Uzlabota būvzinātnieku sadarbība ar būvuzņēmējiem jaunu tehnoloģiju un materiālu izstrādē, tādējādi paaugstinot vietējo ražotāju konkurētspēju un veicinot energoefektīvu materiālu izmantošanu un energoefektīvu ēku būvniecību	EM/ BEMVA	Gadā izstrādāta jauna tehnoloģija vai inovatīvs produkts Noorganizēta konference par būvniecībā aktuāliem jautājumiem (skaits)	2 3	4 5

6. Ietekmes uz valsts un pašvaldību budžetiem novērtējums

Pamatnostādnēs noteikto rīcības virzienu un pasākumu, kas saistīti ar normatīvo aktu, metodiku u.c. dokumentu izstrādi, izpilde tiks finansēta no valsts pamatbudžeta saskaņā ar valsts budžeta likumu kārtējam gadam.

Būvniecības analītiskā kataloga izstrādei 2009.gadā ir piešķirti 45000 LVL ar PVN Eiropas savienības fondu tehniskās palīdzības projekta ietvaros (Vienošanās ar Centrālo finanšu un līgumu aģentūru Nr. VSID/TP/CFLA/08/19/023).

Pamatojoties uz pamatnostādņēm, tiks izstrādāts pamatnostādņu ieviešanas Rīcības plāns, kurā tiks paredzēti konkrēti pasākumi pamatnostādnēs noteikto politikas mērķu īstenošanai un konkrētām aktivitātēm nepieciešamais finansējums. Pamatnostādnēs izvirzīto mērķu sasniegšanai turpmākajos gados nepieciešams papildu finansējums no valsts budžeta būvniecības nozares uzraudzības un kontroles, kā arī tirgus uzraudzības institūcijās strādājošo kapacitātes palielināšanai un Rīcības plānu īstenošanai.

Papildu nepieciešamā finansējuma plānošana atbilstoši izvirzītajiem mērķiem un termiņiem tiks veikta sadarbībā ar citām jautājuma risināšanā iesaistītajām institūcijām, izstrādājot Rīcības plānu Pamatnostādņu ieviešanai. Jautājumu par papildu valsts budžeta finansējuma piešķiršanu Pamatnostādņu un jauno iniciatīvu īstenošanai jāizskata Ministru kabinetā valsts budžeta projekta sagatavošanas un izskatīšanas procesā vienlaicīgi ar visu citu ministriju un valsts institūciju iesniegtajām vidējā termiņa budžeta prioritātēm.

7. Turpmākās rīcības plānojums

7.1. Par politikas plānošanas dokumenta īstenošanu un īstenošanas analīzi tiek sagatavoti 2 informatīvie ziņojumi – 2011.gadā (vidusposma ziņojums) un 2014.gadā (*ex-post* ziņojums).

7.2. Rīcības plānu izstrāde – Rīcības plāns 2009.-2010.gadam un Rīcības plāns 2011.-2013.gadam. Rīcības plānu 2009-2010.gadam izstrādā un iesniedz apstiprināšanai MK līdz 2009.gada 1.aprīlim. Rīcības plānu 2011-2013.gadam izstrādā un iesniedz apstiprināšanai MK līdz 2011.gada 15.decembrim. Rīcības plānā ietver plānotos pasākumus, izpildes termiņus, atbildīgās institūcijas un nepieciešamā finansējuma detalizētu aprēķinu.

8. Pārskatu sniegšanas un novērtēšanas kārtība

Par pamatnostādņu regulāru atjaunošanu un īstenošanu, kā arī par augstāk minētā Rīcības plāna izstrādi un īstenošanu atbildīga EM.

Būvniecības politikas pasākumu īstenošanu pārrauga un politikas izvērtēšanu nodrošina EM, iesaistot nozares un politikas plānošanas ekspertus. Būvniecības nozares politikas izvērtēšanas uzdevums ir noteikt tās ietekmi uz nozares attīstību valstī.

Būvniecības nozares politikas pasākumu rezultātu izvērtēšana tiks veikta ne retāk kā reizi gadā. Visas pamatnostādņu īstenošanā iesaistītās institūcijas reizi gadā iesniedz pārskatus EM sagatavo un noteiktā kārtībā iesniedz Ministru kabinetā šādus informatīvos ziņojumus par pamatnostādņu izpildi un novērtējumu:

1.1. informatīvo starpziņojumu – līdz 2012. gada 1. jūlijam;

1.2. gala informatīvo ziņojumu (*ex-post* ziņojums) – līdz 2014. gada 1.jūlijam.

9. Sasaiste ar plānošanas reģionu attīstības programmās un stratēģijās noteiktajām prioritātēm

Visos plānošanas reģionu attīstības politikas plānošanas dokumentos būvniecības nozare ir atzīmēta kā nozīmīga tautsaimniecības joma, kurai ir liela ietekme uz reģiona turpmāko attīstību un ekonomiku. Reģionu plānošanas dokumentos ir definēti virzieni teritorijas attīstībai, veicinot dažāda veida infrastruktūras uzlabošanu un nodrošināšanu, sasniedzamības paaugstināšanu, kā arī pakalpojumu pieejamību gan pilsētās, gan lauku teritorijās, kā arī veicinot energoresursu taupīšanu. Kopumā Pamatnostādnēs noteiktie rīcības virzieni saskan ar reģionu attīstības programmās un stratēģijās identificēto problēmu risinājumiem.

Plānošanas dokumentos uzsvērta ilgtspējīga, tai skaitā kvalitatīvas dzīves vides, attīstība, kas sevī ietver cilvēku dzīves vides uzlabošanu un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, resursu saprātīgu izmantošanu un infrastruktūras pilnveidošanu, kā arī konfliktu starp apbūvi, dabas un vides aizsardzību novēršanu.

Ekonomikas ministrs

K.Gerhards

Ekonomikas ministrs	Valsts sekretārs	Juridiskā departamenta direktore	Par politikas plānošanu un koordināciju atbildīgā amatpersona	Par kontroli atbildīgā amatpersona	Atbildīgā amatpersona
K.Gerhards	A.Matīss	Dž.Innusa	S.Aleksejeva	E.Pētersone	I.Pilmanis

10.12.2008. 15:34

9970

I.Putne

67013267, iveta.putne@em.gov.lv